

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE ALFONS GOSSETLAAN TE GROOT-BIJGAARDEN (PROV. VLAAMS-BRABANT)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 940

Rapport opgemaakt door:

Mevrouwhofstraat 1a
3511 Hasselt

december 2019

Dossiernummer: 25728

OE: 2019C266

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief van aan de Alfons Gossetlaan te Groot-Bijgaarden (prov. Vlaams-Brabant)

Auteur

Evelien Dirix en Cynthia Holstein

Projectnummer

- 25728 (intern)
- 2019C266 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Hasselt, maart- december 2019

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 940

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v000	27/03/2019	Interne draft
v001	15/04/2019	Externe draft
v002	17/12/2019	Interne draft 2
v0003	24/12/2019	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Evelien Dirix
Project Manager	Toon Moeskops
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Bureaustudie	8
1	Inleiding	8
1.1	Thesaurus	8
1.2	Administratieve gegevens.....	8
1.3	Locatie en omschrijving werken	9
1.4	Wettelijk kader	11
1.5	Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie	12
2	Aard van de bedreiging.....	13
2.1	Huidige situatie.....	13
2.2	Toekomstige situatie	13
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	18
3.1	Topografische situering	18
3.2	Bodemkundige situering.....	22
4	Assessmentrapport: Archeologische voorkennis.....	29
4.1	Historische situering van Groot-Bijgaarden (Dilbeek).....	30
4.2	Inventarissen Onroerend Erfgoed	31
4.3	Cartografische bronnen.....	35
DEEL 2	Controleboringen	44
1	Inleiding	44
4.4	Thesaurus	44
4.5	Administratieve gegevens.....	44
5	Aanleiding van het onderzoek	45
5.1	Doel van het onderzoek.....	45
5.2	Afbakening onderzoeksgebied.....	45
6	Controleboringen	47
6.1	Onderzoeksstrategie.....	47
6.2	Bespreking boorstaten.....	47
6.3	Vastgesteld bodemtype.....	51
6.4	Beantwoording onderzoeksvragen	52
DEEL 2	Conclusie	54
1	Besluit	54
1.1	Interpretatie en datering	54
1.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	54
2	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	57

3	Bibliografie.....	58
---	-------------------	----

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB met aanduiding van de delen van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019).....	9
Figuur 2: Meest recente kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	10
Figuur 3: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019).....	10
Figuur 4: De recentste Orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	13
Figuur 5: Luchtfoto van de te slopen gebouwen (Initiatiefnemer 2019)	14
Figuur 6: Resultaten kernboring (ABO nv, 2019)	15
Figuur 7: Toekomstplan deel A (Initiatiefnemer / Geopunt / ABO nv, 2019).....	15
Figuur 8: Toekomstig plan voor het gebied aan de Alfons Gazetlaan 50 (Initiatiefnemer 2019).	16
Figuur 9: Dwarsdoorsnede parkeerplaats (initiatiefnemer, 2019).....	17
Figuur 10: De topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	18
Figuur 11: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen. (Bron: Geopunt, 2019)	19
Figuur 12: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied in detail: deel B. (Bron: Geopunt, 2019).....	20
Figuur 13: NWZO hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	20
Figuur 14: ZWNO hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	21
Figuur 15: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied in detail: deel B. (Bron: Geopunt, 2019).....	21
Figuur 16: NWZO hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	22
Figuur 17: ZWNO hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	22
Figuur 18: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	23
Figuur 19: Kaart met resultaten bodemonderzoeken met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019).....	25
Figuur 20: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019).....	26
Figuur 21: Detail van de eenheden die de onderstaande Quartairgeologische kaart kenmerkt (Bron: DOV 2019).	26
Figuur 22: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	27
Figuur 23: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	28
Figuur 24: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	28
Figuur 25: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed binnen de 1.000m van het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018).	31
Figuur 26: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 600 meter van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2018).....	34
Figuur 27: Fricxkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	36
Figuur 28: Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	37
Figuur 29: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	37
Figuur 30: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	38

Figuur 31: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	39
Figuur 32: Poppkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	39
Figuur 33: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2019)	40
Figuur 34: Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2019)	41
Figuur 35: Orthofotomozaïek uit 1971 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	41
Figuur 36: Topografische kaart uit 1981 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2019)	42
Figuur 37: Orthofotomozaïek uit 1990 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	42
Figuur 38: Orthofotomozaïek uit 2007 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	43
Figuur 39: Orthofotomozaïek uit 2007 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)	43
Figuur 40: Luchtfoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (ABO nv, 2019)	46
Figuur 41: Zicht op het onderzoeksgebied vanuit de zuidwestelijke hoek vanaf de Gossetlaan (Bron: ABO nv, 13/08/2019).	46
Figuur 42: Orthofoto met aanduiding van de uitgevoerde landschappelijke boringen (Bron: ABO nv 2018).	47
Figuur 43: Boorprofiel van boring 1 (ABO nv, 6/8/2019)	49
Figuur 44: Boortekening boring 1 (Bron: ABO nv, 2019)	49
Figuur 45: Boorprofiel van boring 2 (ABO nv, 19/11/2019)	49
Figuur 46: Boortekening boring 2 (Bron: ABO nv, 2019)	49
Figuur 47: Boorprofiel van boring 5 (ABO nv, 19/11/2019)	50
Figuur 48: Boortekening boring 5 (Bron: ABO nv, 2019)	50
Figuur 49: Boorprofiel van boring 7 (ABO nv, 19/11/2019)	50
Figuur 50: Boortekening boring 7 (Bron: ABO nv, 2019)	50
Figuur 51: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2019).	51
Figuur 52: DHM met de resultaten van de controleboringen (Bron: Geopunt / ABO nv, 2019).	52

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Overzicht bestaande verstoringsdiepte gebouwen deel A (initiatiefnemer, 2019)	14
Tabel 2: Geplande werken met oppervlakte en verstoringsdiepte ter hoogte van de nieuwe parkeerplaatsen (Initiatiefnemer 2019)	16
Tabel 3: Overzicht uitgevoerde bodemonderzoeken	24
Tabel 4: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.	29
Tabel 5: Overzichtstabel IOE-locaties in de directe omgeving. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019)	33
Tabel 6: Overzichtstabel CAI-locaties in een straal van 1.000 meter. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019)	34
Tabel 7: Overzichtstabel archeologische rapporten in een straal van 1.000 meter. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019)	35
Tabel 8: Onderzoeksvragen landschappelijk booronderzoek (ABO nv, 2019)	45

DEEL 1 BUREAUSTUDIE

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Dilbeek, Groot-Bijgaarden, rand van Brussel, industriegebied, controleboringen.

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019C266	
ISSN-nummer	2406-3940	
Erkend Archeoloog	ABO nv	
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167	
Naam + adres projectgebied	Corelio Groot-Bijgaarden	
- Straat + nr.:	Ter hoogte van de Alfons Gossetlaan 30 en 46	
- Postcode:	1702	
- Fusiegemeente:	Groot-Bijgaarden (Dilbeek)	
- Land:	België	
Lambert 72 coördinaten (EPSG:31370)	xMin: 143407.57	xMax: 143677.61
	yMin: 173596.15	yMax: 173770.94
Kadaster		
- Gemeente:	Dilbeek	
- Afdeling:	4 / GROOT-BIJGAARDEN	
- Sectie:	A	
- Percelen:	76s, 78d2 en 149E	
Oppervlakten:	betrokken percelen: ca. 37.617,06m ² projectgebied: ca. 36.067,06 m ² ingreep in de bodem: ca. 22.896,92m ²	
Onderzoekstermijn	maart - december 2019	

1.3 LOCATIE EN OMSCHRIJVING WERKEN

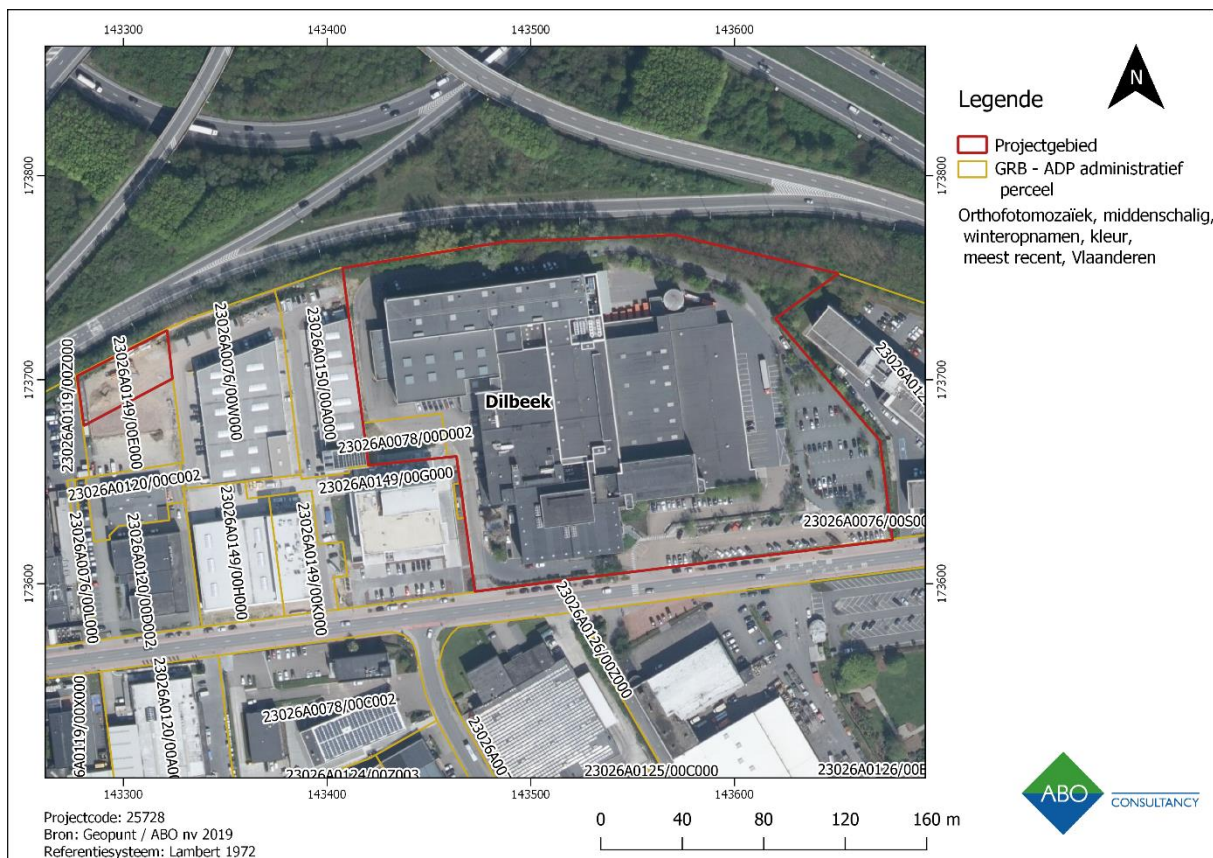
Deze archeologienota kwam tot stand naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Alfons Gossetlaan 30 in Groot-Bijgaarden, deelgemeente van Dilbeek, in de provincie Vlaams-Brabant (Figuur 1). Het projectgebied komt overeen met percelen 149E, 76s en 78d2 die gelegen zijn tussen de Alfons Gossetlaan en een kruispunt waar de E40, E19 en A10 samenkomen, ten noordoosten van het centrum van Dilbeek (Figuur 2). De percelen zijn volgens het Gewestplan in industriegebied gelegen (Figuur 3).

In totaal beslaat het projectgebied een oppervlakte van ca. 36.063m² en bestaat uit twee delen. **Deel A** bestaat uit een terrein aan de Alfons Gossetlaan 30 is grotendeels bebouwd door een bedrijfsgebouw dat bijna 50% van het terrein beslaat (ca. 16.499,642 m²). Het overige gedeelte van het terrein is heden verhard als parking en aangelegd als groene zone (Figuur 4). De initiatiefnemer plant de **sloop** van 54% van de bestaande bebouwing en de bestaande asfalt en klinkerverharding. Dit komt overeen met een ingreep in de bodem van ca. 21.777,92m². **Deel B** bevindt zich ter hoogte van de Alfons Gossetlaan 46. Momenteel is dit gedeelte onverhard en onbebouwd. De initiatiefnemer plant de **aanleg** van een parking en infiltratiebekken. De ingreep in de bodem komt neer op ca. 1.119 m².

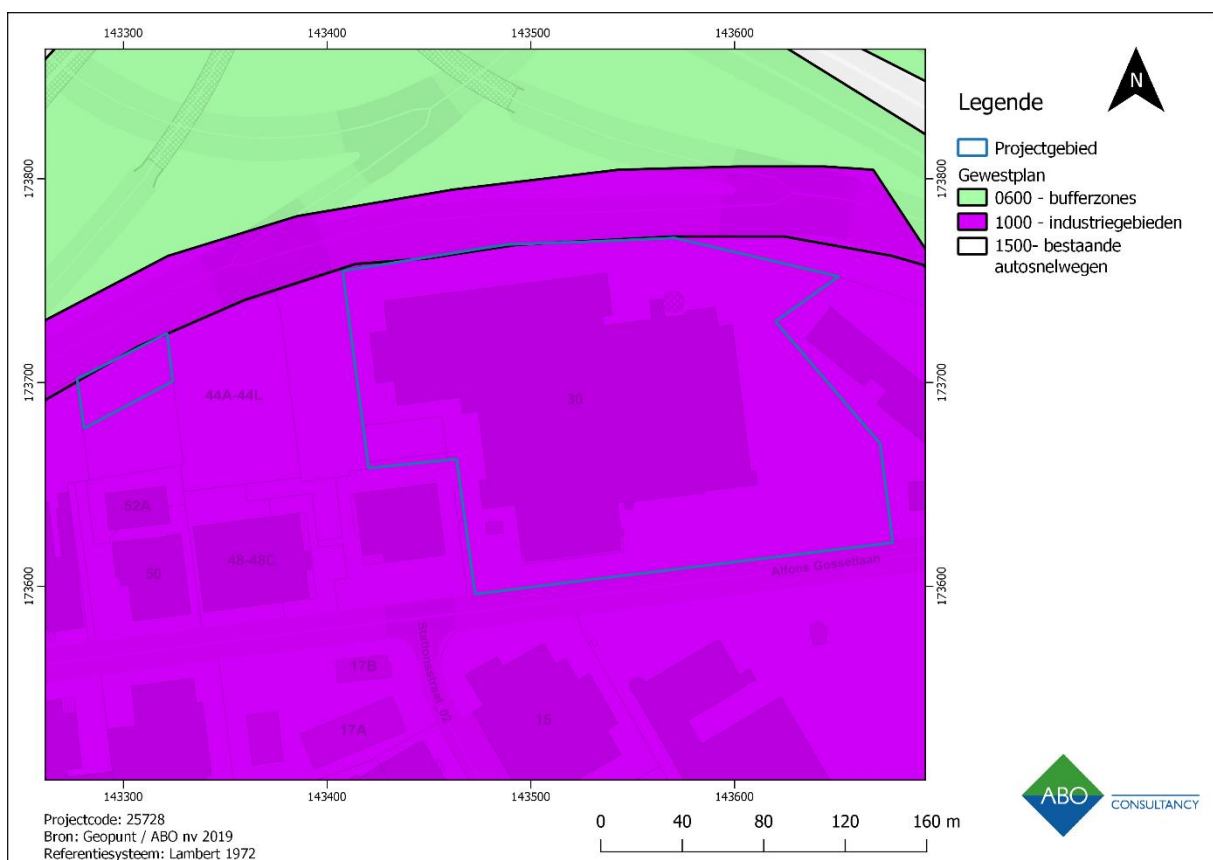
De geplande werken kaderen in de uitvoeren van een masterplan waarbij de plannen voor deel A nog niet geweten zijn. Deze archeologienota doet dus geen uitspraken over de volgende fasen voor deel A, deze zullen moeten geëvalueerd worden in een bijkomende archeologienota.

Figuur 1: GRB met aanduiding van de delen van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 2: Meest recente kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 3: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

1.4 WETTELIJK KADER

Voorafgaand aan het verkrijgen van één omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen moet een archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 en 5.4.12 van het Onroerend Erfgoeddecreet opgesteld en bekrachtigd worden in volgende situaties:

1. De percelen zijn gelegen in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site.
2. De percelen zijn niet gelegen in een voorlopig of definitief beschermde archeologische zone en het perceeloppervlak heeft de drempelwaarde van 3.000m² overschreden.
3. De percelen zijn gelegen buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische site of zone waarvan het perceeloppervlak de drempelwaarde van 3.000m² overschreden en de bodemingreep de drempelwaarden van 1.000m² overschreden heeft.
4. Bij de bijstelling van een bestaande omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden zonder bijkomende bodemingrepen in de toekomst, binnen of buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische zone of site vanaf een perceeloppervlak van 3.000m².

De aanvrager wordt van die verplichting vrijgesteld in volgende situaties:

1. De aanvraag heeft betrekking op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering.
2. De handelingen louter betrekking hebben op de regularisatie van vergunningsplichtige projecten, overeenkomstig artikel 81 van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning en er geen bijkomende bodemingrepen noodzakelijk zijn.
3. De percelen zijn gelegen in een voorlopig of definitief beschermde archeologische zone en het perceeloppervlak heeft de drempelwaarde 3.000m² niet bereikt.
4. De percelen zijn gelegen buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische site of zone en het perceeloppervlak heeft de drempelwaarde 3.000m² niet bereikt.

Het projectgebied bevindt zich buiten een definitief of tijdelijk beschermde archeologische site en buiten een geïnventariseerde archeologische zone. Verder valt het projectgebied eveneens buiten een zone waar geen archeologie te verwachten valt. ***De omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft betrekking op industriegebied, waarvan de betrokken percelen met een oppervlakte van ca. 37.617,06m² de drempelwaarde van 5.000m² heeft overschreden. De geplande bodemingreep (projectgebied) omvat 21.777,92m² (deel A) en 1.119 m² (deel B) waardoor de drempelwaarde van 1.000m² eveneens overschreden is.***

Omwille van de bovenstaande argumenten schijft het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een bouwvergunning de opmaak van een archeologienota voor die het archeologisch potentieel in de bodem evalueert. Deze evaluatie moet uitwijzen of een onderzoek met ingreep in de bodem mogelijk en wenselijk is voor deze percelen.

Deze archeologienota wordt opgesteld ten behoeve van de sloop van 54% van de bestaande bebouwing van deel A op de vermeldde perceelsnummers in de administratieve fiche. Deze nota doet derhalve geen uitspraken over de verdere ontwikkeling van het terrein (deel A).

1.5 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota heeft als doel na te gaan welke archeologische resten er te verwachten zijn ter hoogte van het projectgebied en in welke mate deze bedreigd worden door de nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek in deze archeologienota heeft drie doelen.

- 1) Er wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel.
- 2) Er wordt nagegaan welke bewaring van deze resten te verwachten is.
- 3) Er wordt nagegaan welke impact van de geplande bodemingreep zal hebben op deze resten.

De gegevens, waarop het onderzoek is gebaseerd, vloeien voort uit de plannen aangeleverd door de initiatiefnemer en landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten met de bedoeling steeds het archeologisch verwachtingsprofiel te confronteren met de aard van de geplande werken om zo de impact van deze werken op het bodemarchief te bepalen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een advies geformuleerd omtrent een eventueel archeologisch vervolgonderzoek, een *in situ* bewaring of een vrijgave. De volgende stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een studie van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het projectgebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een studie van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het projectgebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

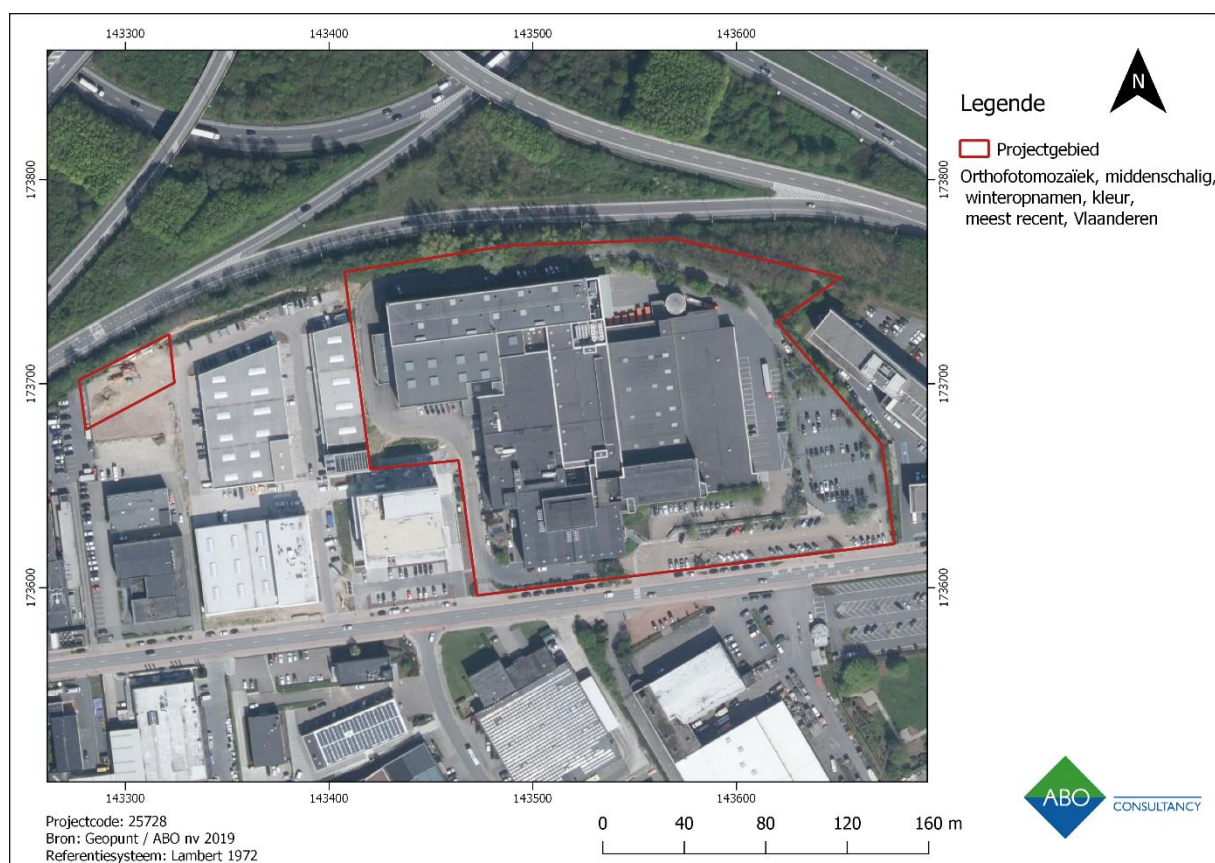
2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied bevindt zich aan de Alfons Gossetlaan in Groot-Bijgaarden, een deelgemeente van Dilbeek, ten noordwesten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Figuur 2). Het projectgebied bestaat uit twee delen.

Deel A bestaat uit de percelen 76s en 78d2 die gelegen zijn aan de Alfons Gossetlaan 30. Dit deel is anno 2019 ingenomen door een bedrijfsgebouw (Corelio) met kantoren, beperkte groene zone en asfalt- en klinkerverharding (Figuur 4).

Deel B bestaat uit een gedeelte van perceel 149E en is gelegen aan de Alfons Gossetlaan 46. De meest recente luchtfoto toont hier een onbebouwd en onbegroeid terrein. Op de Figuur 4 lijkt het oostelijke deel te zijn afgegraven.

Figuur 4: De recentste Orthofotomosaïek met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Het projectgebied is verdeeld in twee delen. Het eerste deel bestaat uit de percelen 76s en 78d2 die gelegen zijn aan de Alfons Gossetlaan 30. Dit deel is ingenomen door een bedrijfsgebouw (Corelio) met kantoren, beperkte groene zone en asfalt- en klinkerverharding (Figuur 4). Het tweede deel bestaat uit een gedeelte van perceel 149E en is gelegen aan de Alfons Gossetlaan 46.

De initiatiefnemer plant op deel A de sloop van 53,41% van de bestaande constructie en de verwijdering van de bestaande verharding en de aanleg van een parking, wegnis en infiltratiebekken in deel B

(Figuur 8). De te slopen constructies bevatten een fundamentsplaat en zijn enkel in een kleine zone ondiep onderkelderd (bestaande ingreep op maximaal 1m-mv).

2.2.1 ALFONS GOSSETLAAN 30

2.2.1.1 SLOOP BEBOUWING

Binnen het eerste deel van het projectgebied worden verschillende gebouwen van de voormalige Corelio-site gesloopt. De Corelio-site bestaat uit verschillende bedrijfsgebouwen die opgericht zijn in een opeenvolging van bouwfasen tussen 1970 en 2000.¹ In totaal worden er 6 blokken gesloopt (blok C, D2, D3, E, F en H) en een sprinklertank (zie rode blokken in Figuur 7). Samen bedraagt de oppervlakte **ca. 8.627,33 m²**. De aanleg van de gebouwen heeft het bodemarchief ca. 1,0 m-MV diep verstoord. Dit heeft reeds voor een aanzienlijke bodemverstoring gezorgd. De gebouwen zijn niet onderkelderd, behalve blok E. Blok E bevat een kleine kruipkelder. De afmetingen hiervan zijn niet bekend.² De rest van de blokken (zie grijze blokken in Figuur 7) blijven behouden en worden gestript zonder bodemingreep.

Te slopen gebouwen	Oppervlakte	Verstoringsdiepte	Aantal bouwlagen	Bouwjaar
Blok C	Ca. 630 m ²	ca. 1,0 m-MV	4	1973
Blok D2	Ca. 2.100 m ²	ca. 1,0 m-MV	2	1986
Blok D3	Ca. 2.320 m ²	ca. 1,0 m-MV	1	1986
Blok E	Ca. 620 m ²	onbekend omwille van kruipkelder	5	1988
Blok F	Ca. 195 m ²	ca. 1,0 m-MV	1	Onbekend
Blok H	Ca. 1.833 m ²	ca. 1,0 m-MV	1	2000
sprinklertank	Ca. 65 m ²	ca. 1,0 m-MV	n.v.t.	Onbekend
Verharding	Ca. 16.834 m ²	Ca. 0,5 m-MV	n.v.t.	Onbekend

Tabel 1: Overzicht bestaande verstoringsdiepte gebouwen deel A (initiatiefnemer, 2019)

Figuur 5: Luchtfoto van de te slopen gebouwen (Initiatiefnemer 2019)

¹ Bron initiatiefnemer (2019)

² Bron initiatiefnemer (2019)

2.2.1.2 UITBRAAK VERHARDING

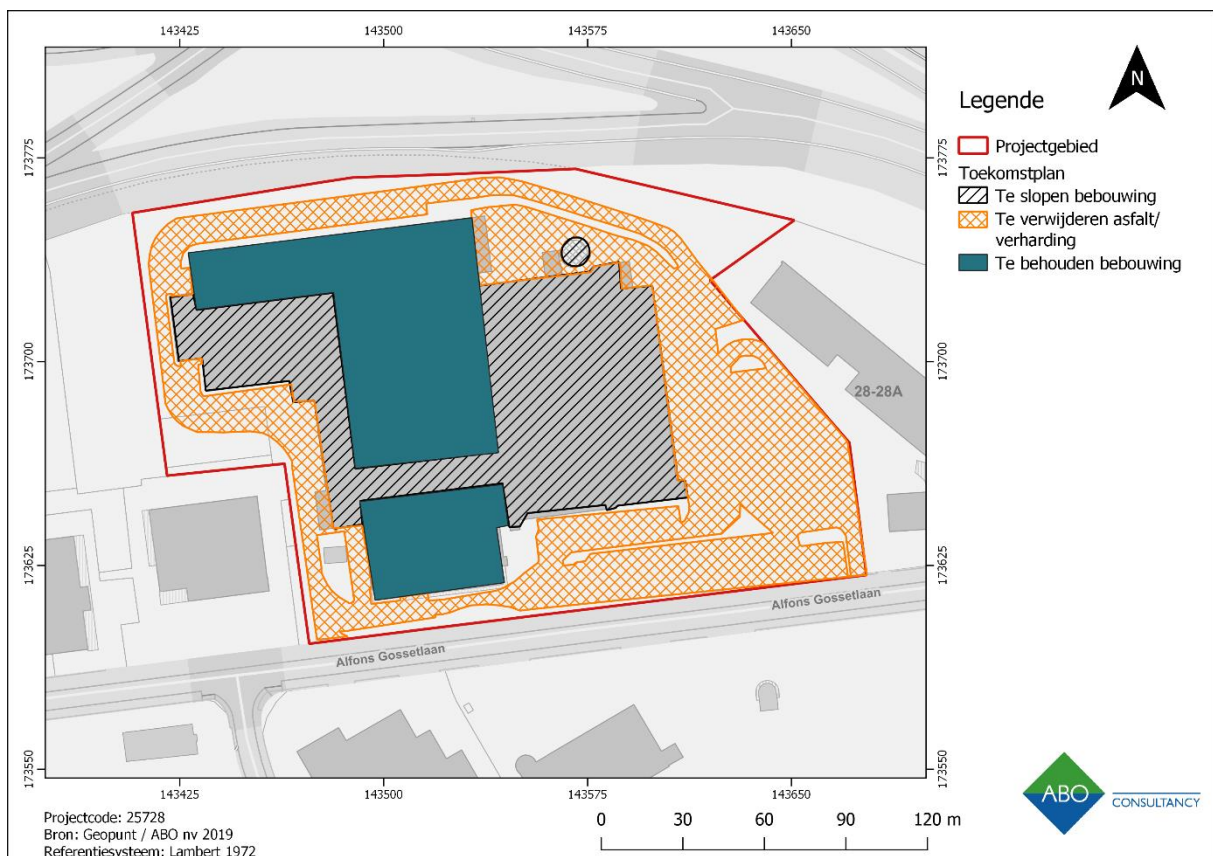
Naast de sloop van de bestaande gebouwen, zal de bestaande verharding in de vorm van asfalt en klinkers uitgebroken worden. Een kernboring uitgevoerd door Geosonda nv in augustus 2019 in opdracht van ABO nv in het kader van een sloopopvolgingsplan toont aan dat de huidige verharding zich op een diepte van 40cm-MV bevindt.

Figuur 6: Resultaten kernboring (ABO nv, 2019)

De uitbraak van de bestaande verharding bedraagt een oppervlakte van **ca. 13.150,59m²**.

Onderstaande figuur toont een combinatie van de geplande ingrepen op deel A van het projectgebied.

Figuur 7: Toekomstplan deel A (Initiatiefnemer / Geopunt / ABO nv, 2019)

2.2.2 ALFONS GOSSETLAAN 46

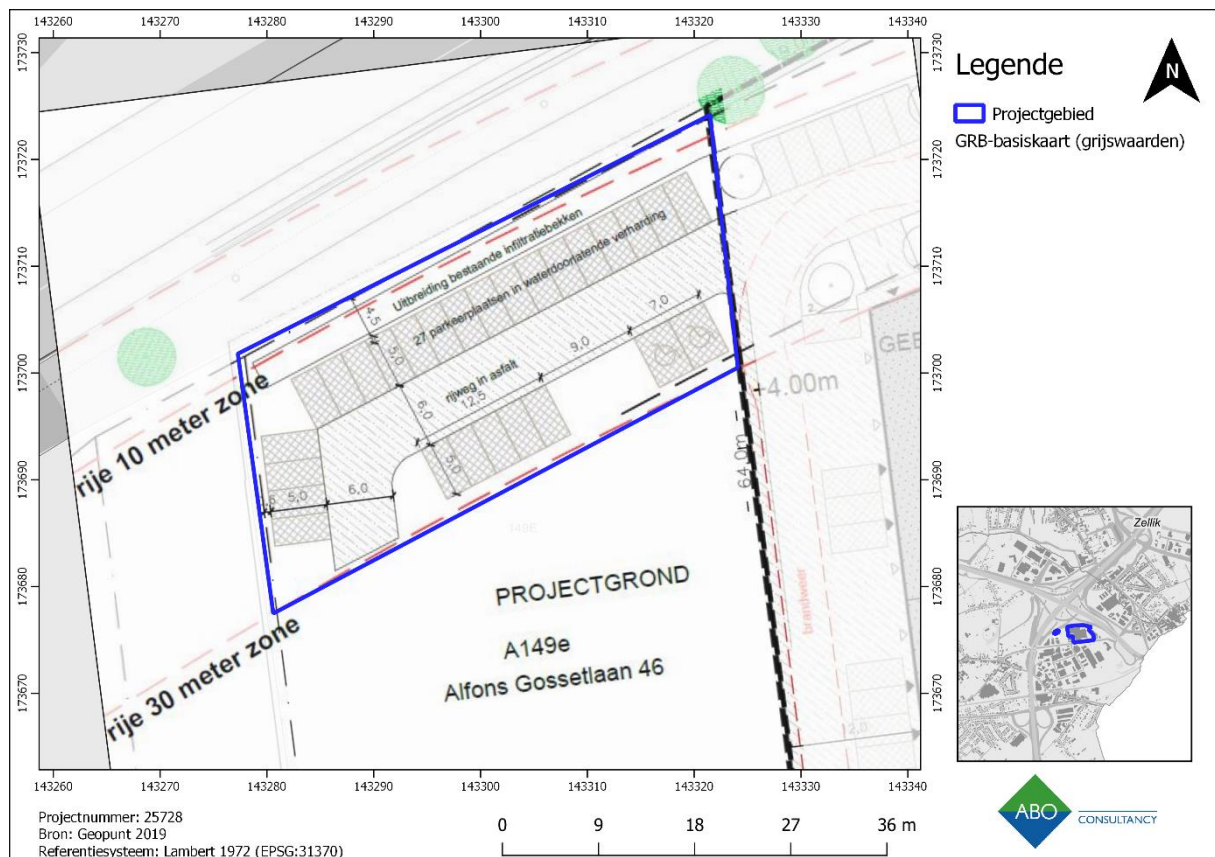
Binnen het tweede deel van het projectgebied, ter hoogte van de Alfons Gossetlaan 46, worden parkeerplaatsen en een infiltratiebekken voorzien. Er worden in totaal 27 parkeerplaatsen in een waterdoorlatende verharding aangelegd. De totale oppervlakte van de parkeerplaatsen bedraagt ca. 385 m². De aanleg van de asfaltverharding zal het bodemarchief ca. 0,7 m-MV diep verstoren.

Er wordt een behorende rijweg in asfalt aangelegd. Deze weg zal aansluiten op de bestaande wegenis (Initiatiefnemer). De aanleg van de weg zal het bodemarchief ca. 0,7 m-MV diep verstoren over een oppervlakte van ca. 350 m².

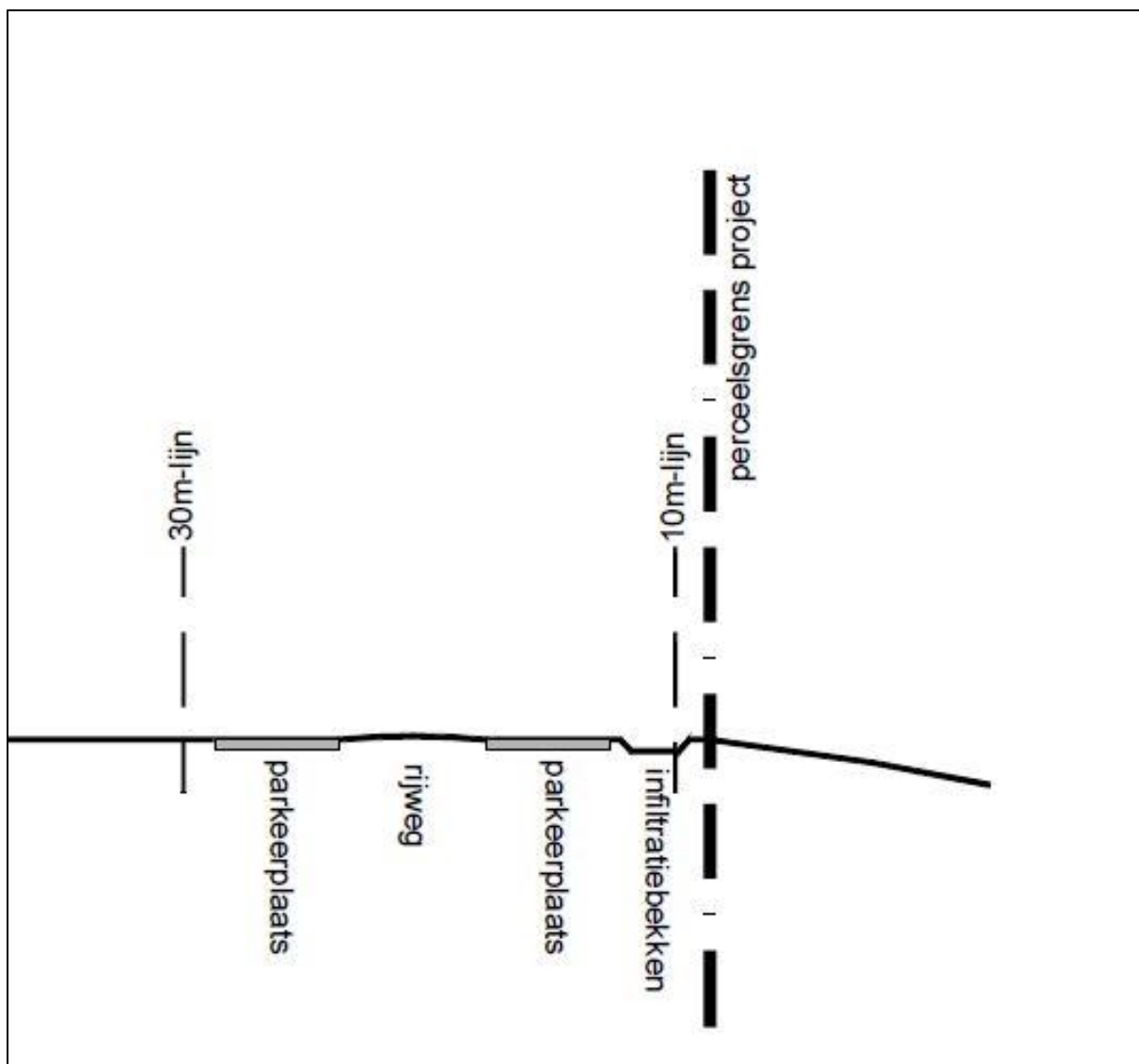
Daarnaast wordt het bestaande infiltratiebekken uitgebreid. Het reeds vergunde infiltratiebekken tussen de parkeerplaatsen en de autosnelweg wordt hierbij verlengd (Initiatiefnemer 2019). Het bodemarchief wordt op een diepte van ca. 1,2 m-MV diepte verstoord. De totale oppervlakte bedraagt ca. 150 m².

Geplande werken	Oppervlakte	Geplande verstoringsdiepte
Aanleg parkeerplaatsen in asfalt	Ca. 385 m ²	0,7 m-MV
Aanleg rijweg in asfalt	Ca. 350 m ²	0,7 m-MV
Uitbreiding bestaand infiltratiebekken	Ca. 150 m ²	1,2 m-MV
Overige (geen geplande werken)	Ca. 234 m ²	geen
Totaal	Ca. 1.119 m²	

Tabel 2: Geplande werken met oppervlakte en verstoringsdiepte ter hoogte van de nieuwe parkeerplaatsen (Initiatiefnemer 2019)

Figuur 8: Toekomstig plan voor het gebied aan de Alfons Gazetlaan 50 (Initiatiefnemer 2019).

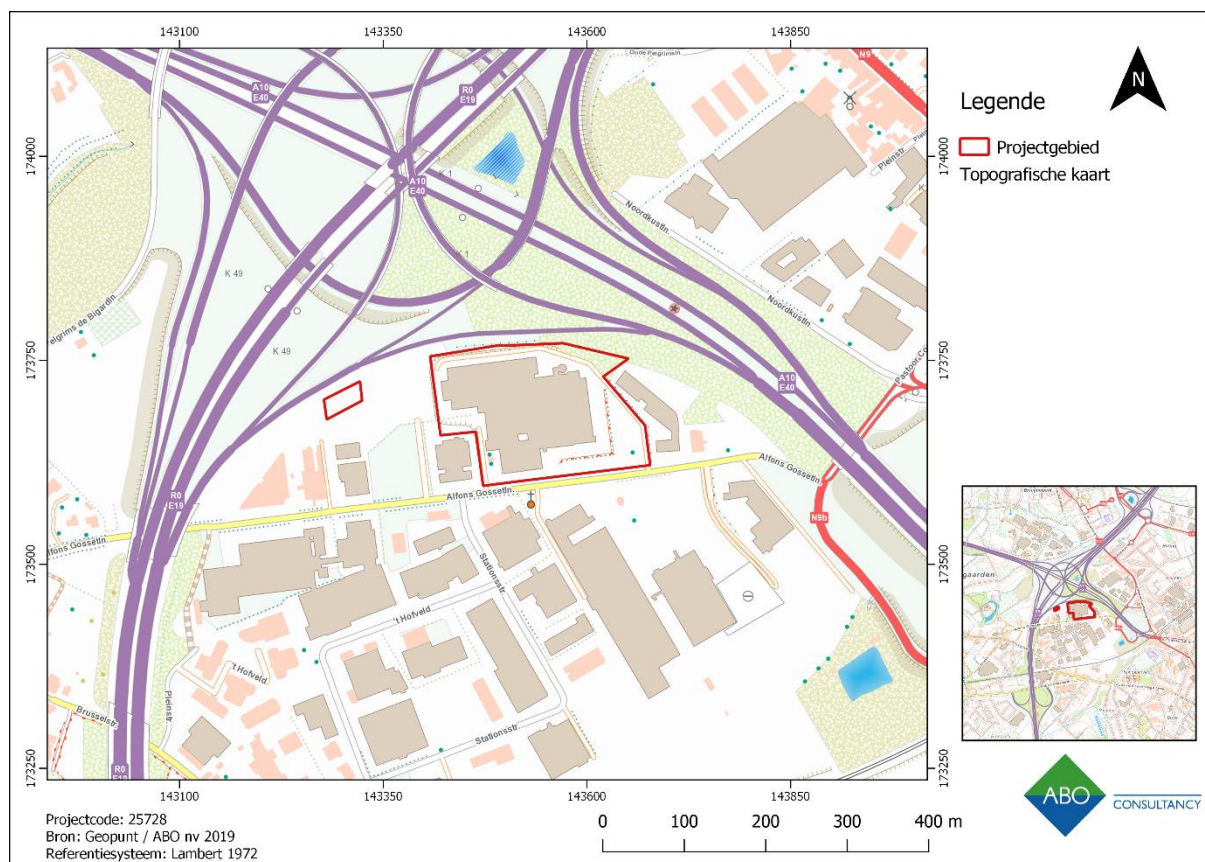
Figuur 9: Dwarsdoorsnede parkeerplaats (initiatiefnemer, 2019)

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het projectgebied is gelegen aan de Alfons Gossetlaan, grenzend aan het knooppunt 'Groot-Bijgaarden' waar zowel de E19, de E40 als de A10 samenkomen, ten noordwesten van Brussel. Het terrein bevindt zich ongeveer 2km ten westen van het centrum van Groot-Bijgaarden, ongeveer 1km ten noorden van Sint-Agatha-Berchem en ongeveer 6km ten noordwesten van het historisch centrum van Brussel (vijfhoek). De site staat op onderstaande topografische kaart aangeduid als industriegebouw ingesloten door de Alfons Gossetlaan en een aftakking van de E19 (Figuur 10).

Figuur 10: De topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Vanuit landschappelijk standpunt ligt het projectgebied in het 'Stedelijke gebied' (ca. 30-80m TAW), ingesloten door het 'Land van Asse'. Het 'Land van Asse' is een sterk verstedelijkt gebied langsheen Gent en Brussel, op de overgang van de zandleem- naar de leemstreek ³.

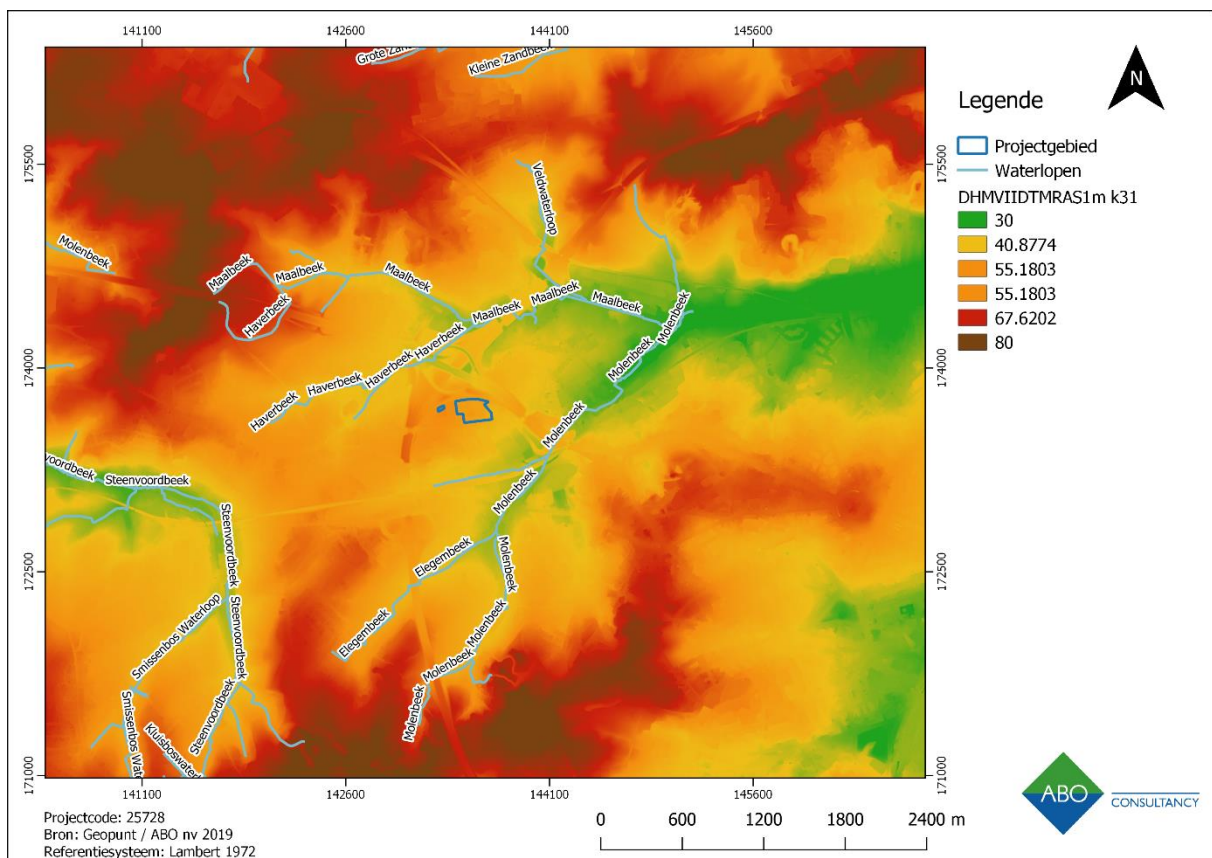
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Het Digitaal Hoogtemodel geeft weer dat het projectgebied gelegen is op een geleidelijk niet-natuurlijk oplopend terrein vanuit het lokale dal van de Haverbeek, Elegembeek en Molenbeek (Figuur 11). Het topografisch oppervlak vertoont tamelijk veel reliëf, het daalt of stijgt in verschillende richtingen, naar gelang het gebied tot het ontwateringssysteem van de Dender, de Rupel of de Zenne behoort. Het

³ Antrop e.a., "Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest", 34.

hoogste punt (91 m) ligt op het grondgebied van Schepdaal, het laagste punt (20 m) langs het kanaal Brussel-Charleroi (Zennevallei). Ongeveer ter hoogte van de steenweg Ninove-Brussel loopt eveneens een heuvelrug in zuidwest-noordoostelijke richting waarvan enkele uitstekende toppen uit klei van Asse of uit kalkzandsteen van het Lediaan zijn opgebouwd. Achtereenvolgens treft men aan : de Ijsberg (84 m), de Snikberg (80 m), de Eikelenberg (84 m) en de Mont Thabor (76 m). Het reliëf wordt tevens geaccentueerd door de valleien. De beken die in noordelijke of zuidelijke richting vloeien hebben plaatselijk vrij diepe valleien met asymmetrische zijdalen uitgeschuurd ⁴.

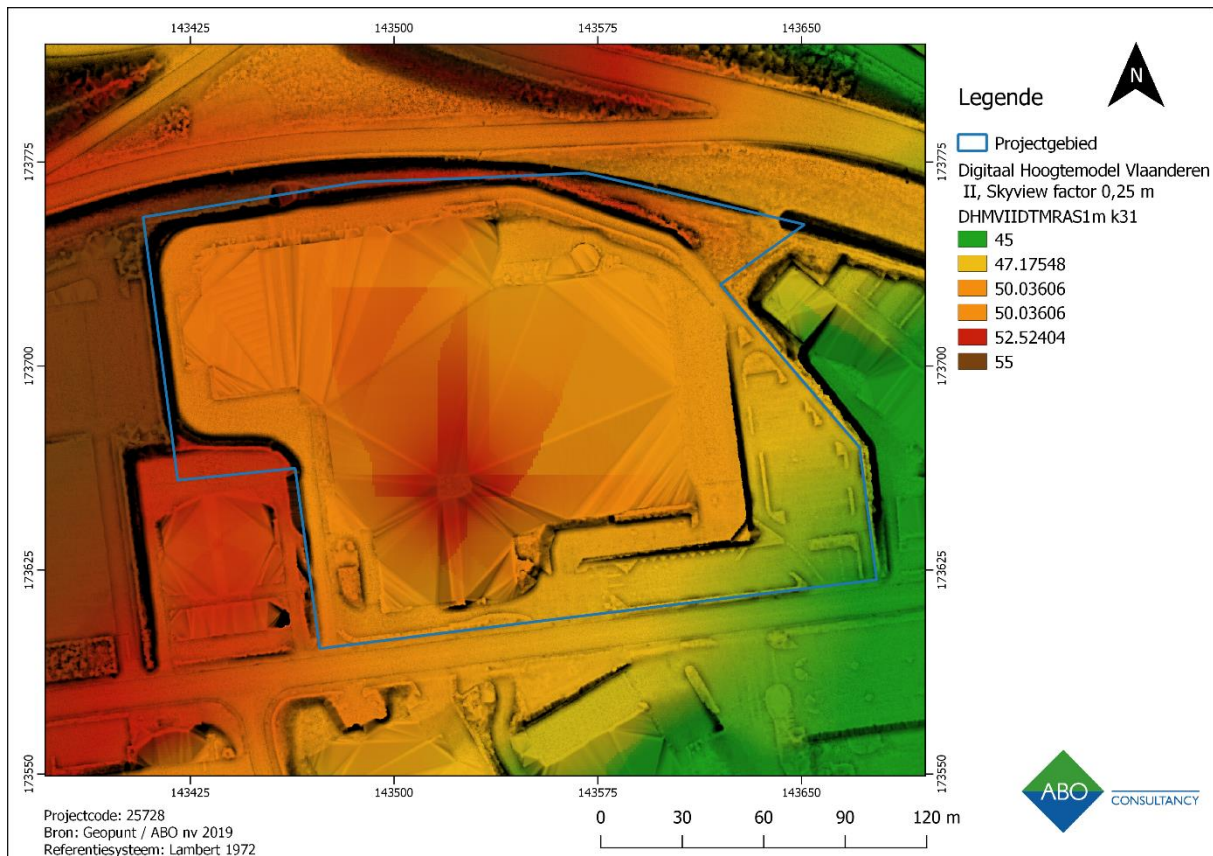
Door de topografische situatie heeft het projectgebied een stijgend verloop van zuidoost naar noordwest met een hoogteverloop tussen ca. 44 en 55m-TAW. Er werd een NWZO- en een ZWNO-profiel genomen van het projectgebied (Figuur 13 & Figuur 14).

**Figuur 11: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen.
(Bron: Geopunt, 2019)**

Onderstaande figuur toont het DHM van deel A met aangepaste min/max-waarden voor een gedetailleerder inzicht. Het laagste gedeelte van het terrein bevindt zich ter hoogte van de verharding in de zuidoostelijke hoek van het terrein. Ter hoogte van de bestaande bebouwing loopt het hoogteverloop geleidelijk af van de noordwestelijke hoek naar de zuidwestelijke hoek, met een lokale opvallende ophoging ter hoogte van de zuidwestelijke zijde van het gebouw waar de hoogte tussen 54 en 55m-TAW situeert. Doordat de bebouwing tijdens de opname van het DHM vanaf 2013-2015 reeds aanwezig was, kan deze opvallende kruisvormige verhoging niet met zekerheid geanalyseerd worden (Figuur 12). Op de onderliggende Skyviewkaart is vooral de kunstmatige ophoging centraal op het projectgebied goed zichtbaar en bevestigt hierbij de analyse van bovenstaand Digitaal Hoogtemodel.

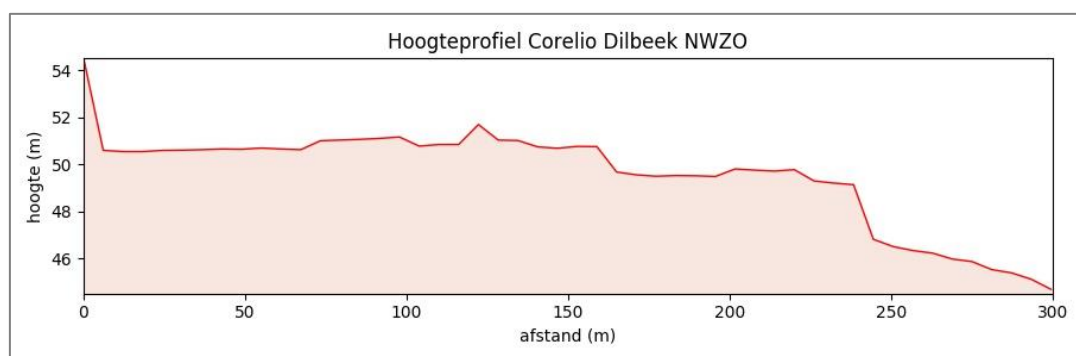
⁴ Louis en Tavernier, *Verklarende tekst bij het kaartblad Anderlecht 87 E*, 10–11.

Figuur 12: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied in detail: deel B. (Bron: Geopunt, 2019)

Hoogteprofiel NWZO (deel A)

Het profiel vangt aan met een sterk dalend verloop vanaf 54,2m-TAW tot ca. 50,9m-TAW om erna te stagneren tot halfweg het huidige gebouw. Hierna daalt het terrein opnieuw stilaan tot 49m-TAW ter hoogte van de wegeis. Hierna daalt het terrein drastisch tot 47m-TAW vanaf de huidige parking om in dalend verloop tot ca. 44m-TAW te eindigen aan de perceelsgrens (Figuur 13).

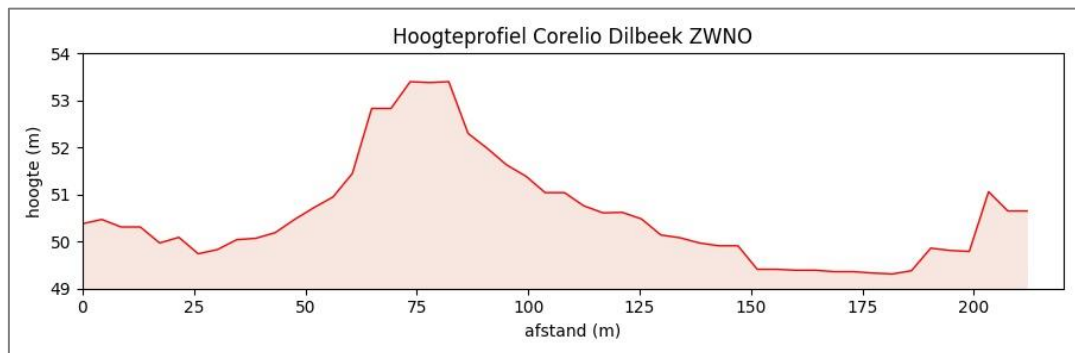

Figuur 13: NWZO hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

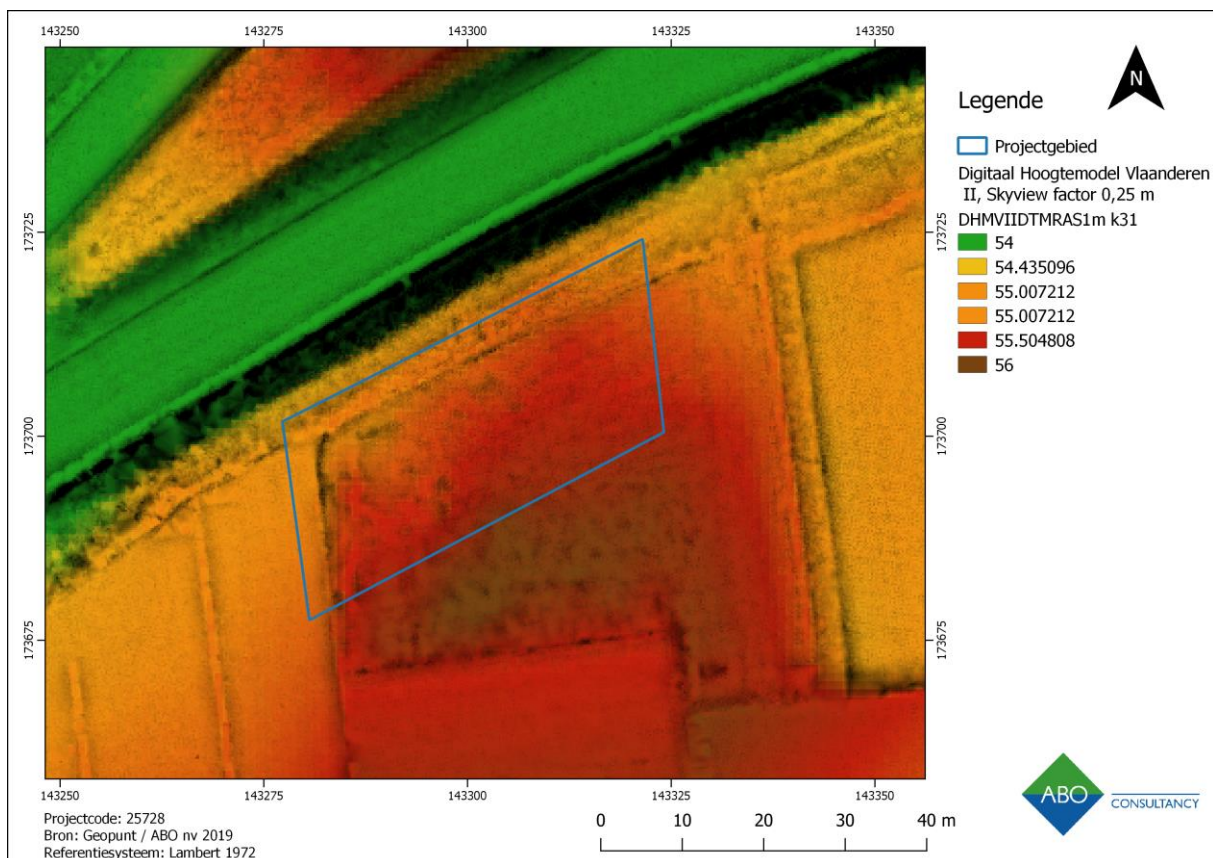
Hoogteprofiel ZWNO (deel A)

Dit hoogteverloop kent aanvankelijk een lichte daling tot ca. 50m TAW om dan intens te stijgen tot ca. 53,4m TAW om kort erna opnieuw te dalen tot ca. 49,6m TAW (Figuur 14). Deze fluctuatie bevindt zich centraal-westelijk ter hoogte van de bestaande bebouwing en wordt duidelijker getoond om onderstaande DHM en Hillshade. Ter hoogte van de parking stijgt en daalt het hoogteverloop naar

49,3m TAW om erna in twee bewegingen te stijgen naar ca. 51m-TAW. Het betreft een kunstmatige talud net voor de perceelsgrens.

Figuur 14: ZWNO hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

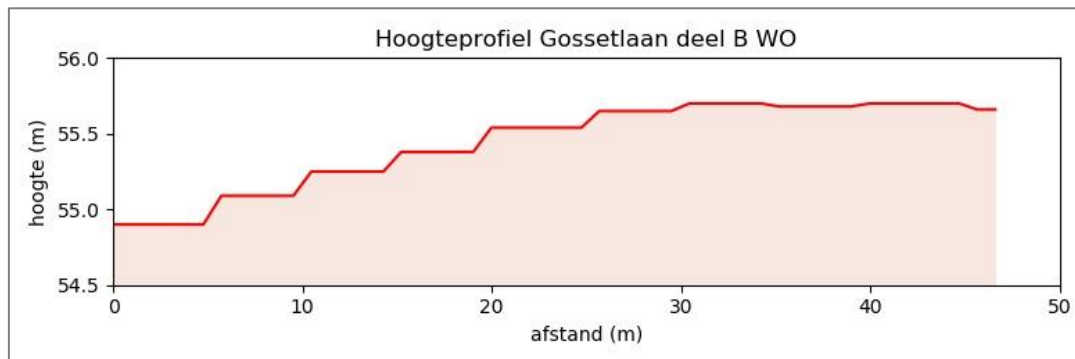

Figuur 15: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied in detail: deel B. (Bron: Geopunt, 2019)

Bovenstaande figuur toont het DHM van deel B met aangepaste min/max-waarden voor een gedetailleerder inzicht. Het laagste gedeelte van het terrein bevindt zich ter hoogte van de groene zone in de noordwestelijke hoek. Het hoogteverloop stijgt geleidelijk van de noordwestelijke hoek naar de zuidoostelijke hoek tussen 54 en 56m-TAW situeert. (Figuur 15). Op de Skyviewkaart is vooral de kunstmatige indeling in percelen goed zichtbaar en bevestigt hierbij de analyse van bovenstaand Digitaal Hoogtemodel.

Hoogteprofiel NWZO (deel B)

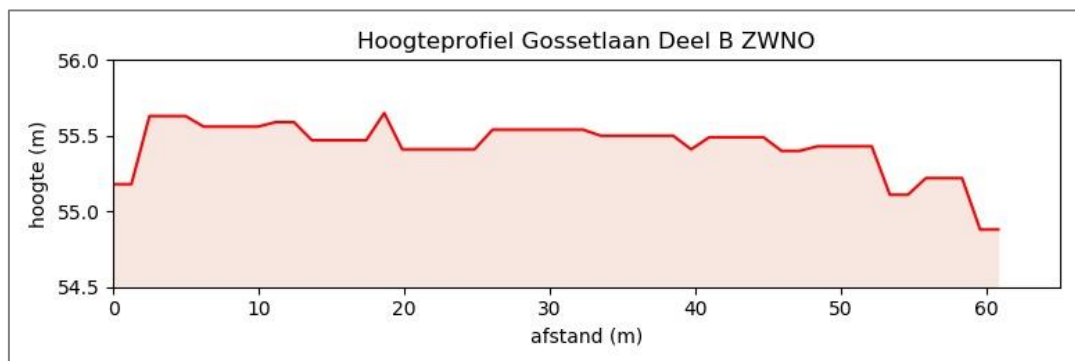
Het profiel vangt aan met een sterk stijgend verloop vanaf 54,8m-TAW tot ca. 55,6m-TAW om erna te stagneren tot de zuidoostelijke hoek (Figuur 13).

Figuur 16: NWZO hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Hoogteprofiel ZWNO (deel B)

Dit hoogteverloop kent aanvankelijk een stijging daling tot ca. 55,6m TAW om dan te stagneren op ca. 55,6m TAW om erna opnieuw geleidelijk te dalen tot ca. 55,4m TAW (Figuur 14). Deze fluctuatie wordt duidelijker getoond om onderstaande DHM en Hillshade.

Figuur 17: ZWNO hoogteprofiel van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMTYPE

Ter hoogte van het projectgebied komen de karteringen **OB**, **Acp(c)**, **Aca1** en **Aba1** voor (Figuur 18). Een klein gedeelte van de bestaande verharding is volgens de Bodemkaart ingenomen door een kunstmatig bodemprofiel (OB). **OB-bodems** zijn gronden waarvan het originele bodembestand niet gekend is of sterk beïnvloed is door bebouwing. De drie overige gekarteerde bodemtypes kunnen beschreven worden als volgt:

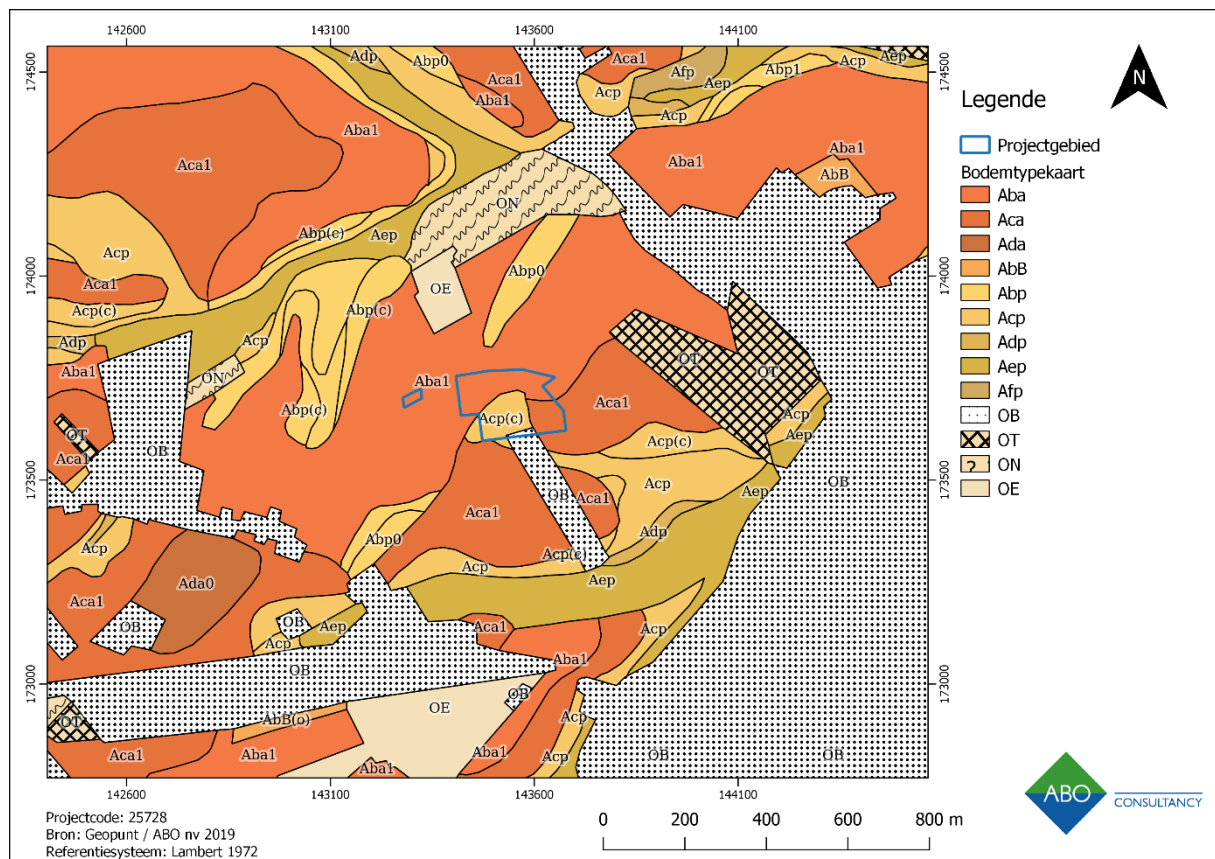
Acp(c): zwak gleyige gronden op leem met begraven textuur B horizont beginnend tussen 40 en 80 cm diepte. Deze gronden vertonen gleyverschijnselen meestal op meer dan 80 cm diepte, in het onderdeel van de begraven textuur B horizont. De Acp(c) gronden sluiten aan tegen de diepe colluviale Acp gronden en nemen langs zachte hellingen van beekvalleien plaatselijk brede en lange stroken in ⁵.

⁵ Louis en Tavernier, 48.

Aca1: zwak gleyige leemgronden met textuur B horizont en A horizont op minder dan 40 cm. De Aca gronden komen in het leemgebied verspreid voor op plaatsen waar een opgehouden watertafel, veroorzaakt door een ondoorlatend substraat (klei van Asse of paniseliaanse klei), het profiel tijdelijk lichtjes beïnvloedt. De Aca1 gronden liggen doorgaans op een lager niveau dan de Aba1 gronden. Ze worden vooral aangetroffen in de overgang tussen de Aba1 gronden en de depressiegronden ⁶.

Aba1: leemgronden met textuur B horizont met A horizont op minder dan 40 cm. Na de ontbossing van het gebied werd de A horizont van de oorspronkelijke Aba0 profielen gedeeltelijk of geheel geërodeerd. Soms wordt onder de Ap horizont van de Aba1 profielen nog een restant van de A2 horizont aangetroffen; vaak echter ontbreekt de A2 horizont, zodat de Ap horizont direct op de B2 horizont rust. Deze aanrijkingshorizont bestaat uit bruin zwaar leem, matig rijk aan kleideeltjes (18,5 tot 20,5 %) en meestal met een uitgesproken subhoekig blokkige structuur. De Aba1 gronden staan bekend onder de naam *terre à briques* ⁷.

De mogelijk aanwezige B-horizont zorgt voor een goed bewaringspotentieel voor pre-Middeleeuwse sporen en vondsten.

Figuur 18: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

3.2.2 UITGEVOERDE BODEMONDERZOEKEN (OVAM)

Tussen 2000 en 2015 werden 4 OBO's en 2 BBO's op en rondom het projectgebied uitgevoerd.

⁶ Louis en Tavernier, 34–35.

⁷ Louis en Tavernier, 30–31.

DossierNr OVAM	Type onderzoek	Titel	Datum	Auteur
11544	OBO - 06.04.2000	Oriënterend Bodemonderzoek, Vlaamse Uitgeversmaatschappij (Vum), Gossetlaan 30 te 1702 Groot-Bijgaarden	06.04.2000	Envirotox NV
11544	OBO - 06.04.2000	Oriënterend Bodemonderzoek, Vlaamse Uitgeversmaatschappij (Vum), Gossetlaan 30 te 1702 Groot-Bijgaarden	06.04.2000	Envirotox NV
11544	OBO - 10.05.2010	Oriënterend Bodemonderzoek Corelio NV, Alfons Gossetlaan 30 te 1702 Groot-Bijgaarden (Eb1003/042)	10.05.2010	Envirosoil NV
11544	BBO - 06.03.2014	Gefaseerd beschrijvend bodemonderzoek (verontreiniging met VOCl in het vaste deel van de aarde en het grondwater) Corelio nv, Alfons Gossetlaan 30, 1702 Groot-Bijgaarden (Dilbeek)	06.03.2014	Saneco BVBA
11544	BBO - 04.12.2014	Corelio Publishing NV - Alfons Gossetlaan 30 te 1702 Groot-Bijgaarden	04.12.2014	Envirosoil NV
11544	OBO - 16.07.2015	Oriënterend bodemonderzoek Corelio Publishing nv, Alfons Gossetlaan 30 in 1702 Dilbeek	16.07.2015	Envirosoil NV

Tabel 3 Overzicht uitgevoerde bodemonderzoeken

Op basis van de beschikbare gegevens zijn er aanwijzingen dat er verontreinigingen aanwezig zijn die een mogelijke nadelige invloed hebben op de kwaliteit van het bouw- en sloopaafval. De aanwezige verontreinigingen hebben namelijk betrekking op het grondwater.

Besluit deskundige OBO 2015:

Kadastraal perceel 76P

*Q-zin**

Tijdens het oriënterend bodemonderzoek dd. 06/04/2000 zijn na analyse van de stalen concentraties boven de bodemsaneringsnorm gevonden voor VOCl in het grondwater ter hoogte van de peilbuizen PB14 en PB5.

Voor deze verontreiniging is in 2014 een gefaseerd beschrijvend bodemonderzoek dd. 06/03/2014 uitgevoerd. Gesteld werd dat de verontreiniging als historisch wordt beschouwd omdat aangenomen wordt dat zij veroorzaakt is door de drukkerij activiteiten begin de jaren '70 van de drukkerij Heliosimp. Globaal gezien kon gesteld worden dat er een ernstige bedreiging uitgaat van deze bodemverontreiniging. Een sanering is noodzakelijk.

P-zin

In het voorgaand oriënterend bodemonderzoek dd. 10/05/2010 zijn na analyse van de stalen concentraties boven 80 % van de bodemsaneringsnorm gevonden voor BTEX en MTBE in het grondwater ter hoogte van het voormalig pompstation.

Voor deze verontreiniging is in 2014 een 2de gefaseerd beschrijvend bodemonderzoek dd. 04/12/2014 uitgevoerd. Gesteld werd dat de verontreiniging als gemengd, overwegend historisch wordt beschouwd omdat aangenomen wordt dat zij veroorzaakt is door de activiteiten van het tankstation in de periode 2-5-1991 tot 7-3-2000.

Globaal gezien kon gesteld worden dat er geen ernstige bedreiging uitgaat van deze bodemverontreinigingen. Een sanering is niet noodzakelijk.

Tijdens het oriënterend bodemonderzoek dd. 06/04/2000 zijn na analyse van de stalen concentraties boven de toetsingswaarde vastgesteld voor PCB in het grondwater ter hoogte van de voormalige ascareltransformator.

Voor deze verontreiniging is in 2014 een 2de gefaseerd beschrijvend bodemonderzoek dd. 04/12/2014 uitgevoerd. De verontreiniging werd in het grondwater niet bevestigd. Gesteld werd dat de in het vaste deel van de bodem met PCB aangetroffen verontreiniging ter hoogte van de voormalige askarelhoudende transfo als historisch wordt beschouwd omdat aangenomen wordt dat zij veroorzaakt is door een calamiteit voor 1976.

Globaal gezien kon gesteld worden dat er geen ernstige bedreiging uitgaat van deze bodemverontreiniging. Een sanering is niet noodzakelijk.

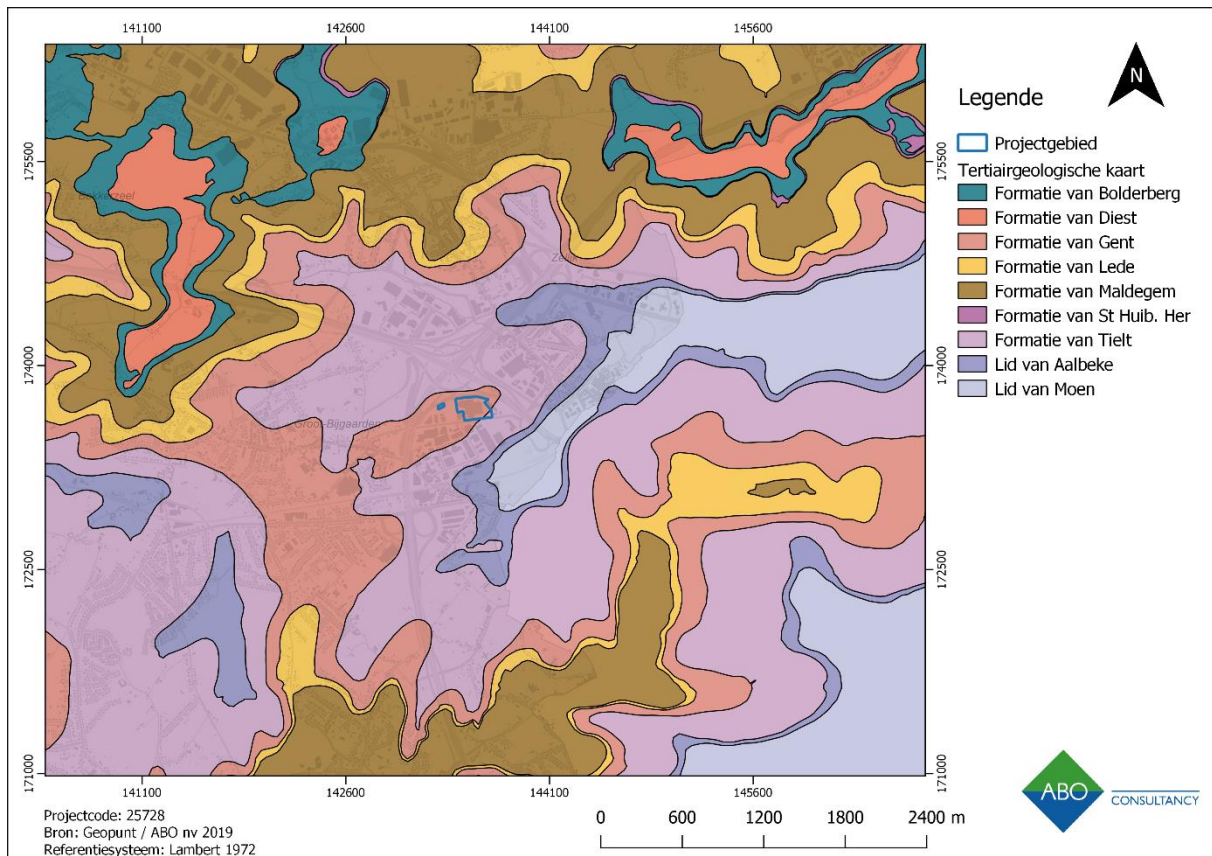
Figuur 19: Kaart met resultaten bodemonderzoeken met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

3.2.3 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART

Het projectgebied ligt op de tertiaire afzettingen van de **Formatie van Gent (Ge)** en de **Formatie van Tiel (Tt)** (Figuur 20).

Het projectgebied ligt hoofdzakelijk ter hoogte van de 'Formatie van Gent'. Deze afzettingen worden gekenmerkt door grijsgroen fijn zand, glauconiethoudend, overgaand in klei zandhoudend tot donkergrijze klei, plaatselijk zandsteenbanken (veldsteen). Enkel de uiterste zuidoostelijke hoek van het projectgebied situeert zich op de 'Formatie van Tiel', bestaande uit een afzetting van grijsgroen zeer fijn zand tot silt, kleihoudend ⁸.

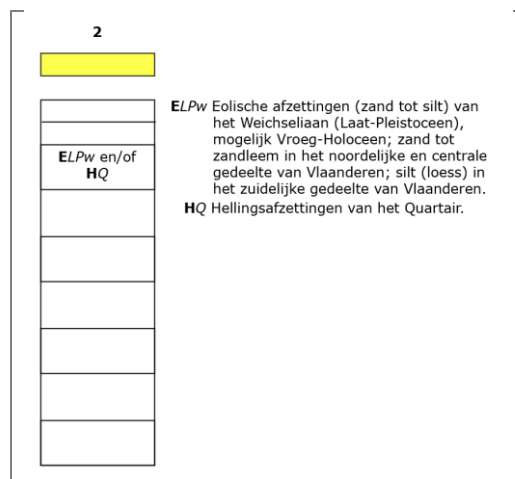
⁸ Gullentops en Wouters, *Delfstoffen in Vlaanderen*, 21, 81.

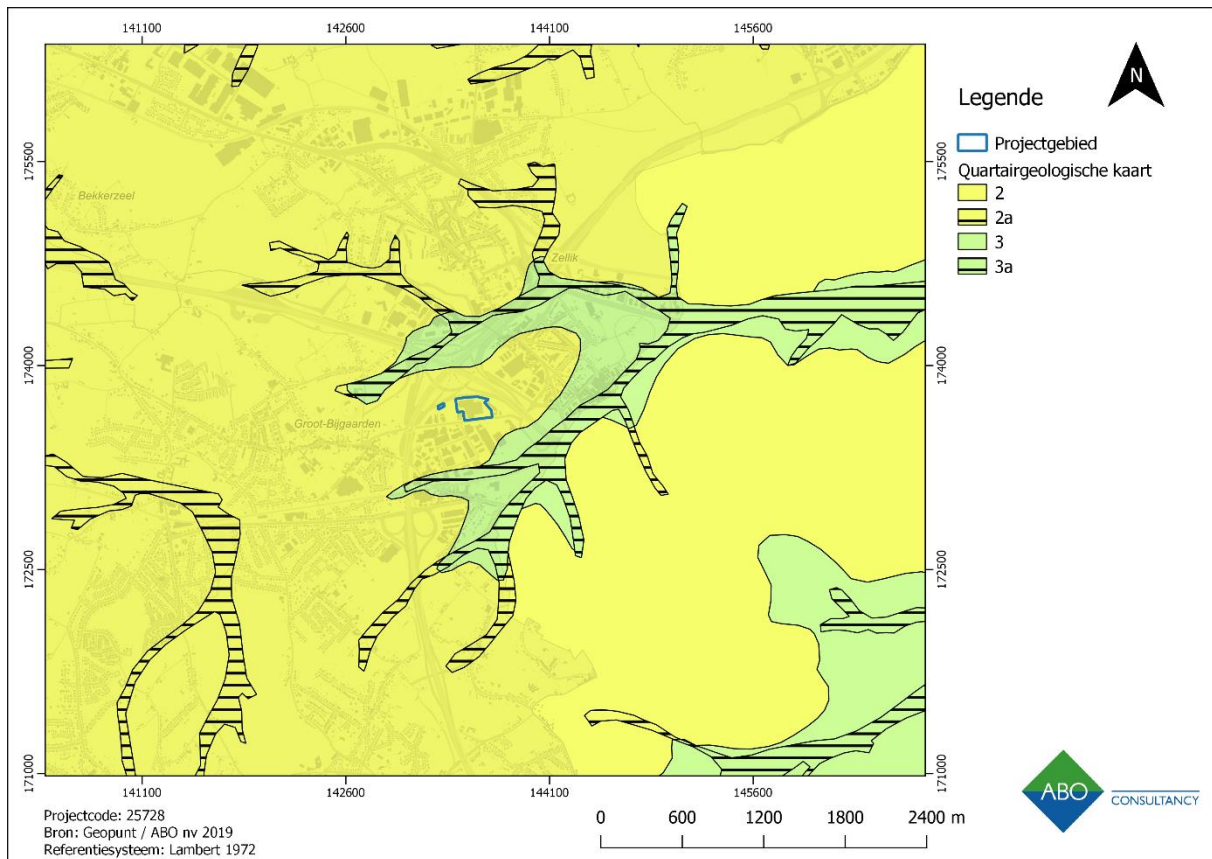
Figuur 20: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

3.2.4 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De quartairgeologische sequentie ter hoogte van het projectgebied bestaat grotendeels uit eolisch zand (ELPw) en leem uit het Weichseliaan en/of hellingsafzettingen uit het Quartair (HQ) (**type 2**) (Figuur 22). Een dergelijke sequentie heeft een relatief klein archeologisch potentieel. De zandige opduikingen nabij waterlopen, gevormd door deze Elpw-afzettingen, waren vanaf de steentijd aantrekkingspolen voor bewoning. De sporen die deze jager-verzamelaars achterlieten bestaan voornamelijk bestaan uit verspreide vondsten op het toenmalig loopvlak. Als deze loopvlakken kort na gebruik niet worden afgedekt, zoals het geval met type 2, dan is de kans op bewaring van paleolithicum- en mesolithicumsites zeer klein.

Figuur 21: Detail van de eenheden die de onderstaande Quartairgeologische kaart kenmerkt (Bron: DOV 2019).

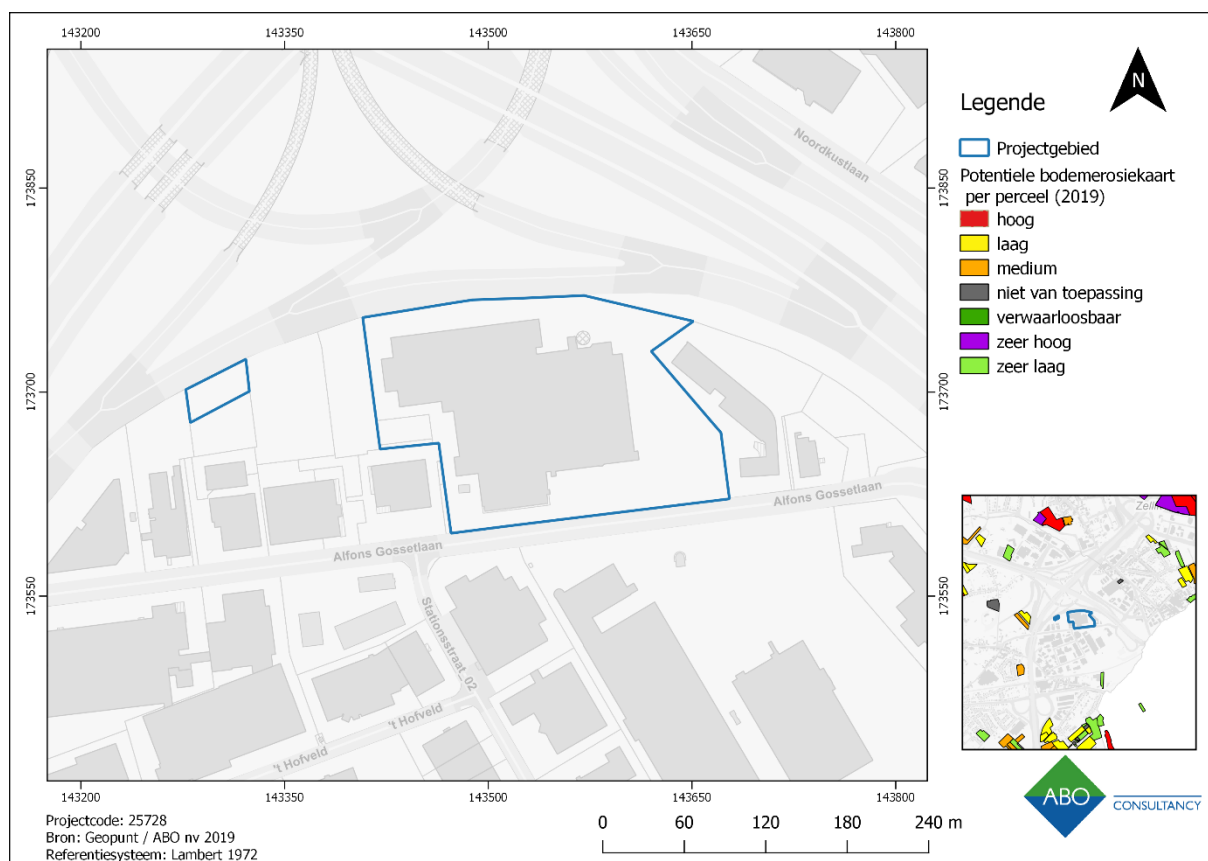
Figuur 22: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

3.2.5 BODEMEROSIEKAART

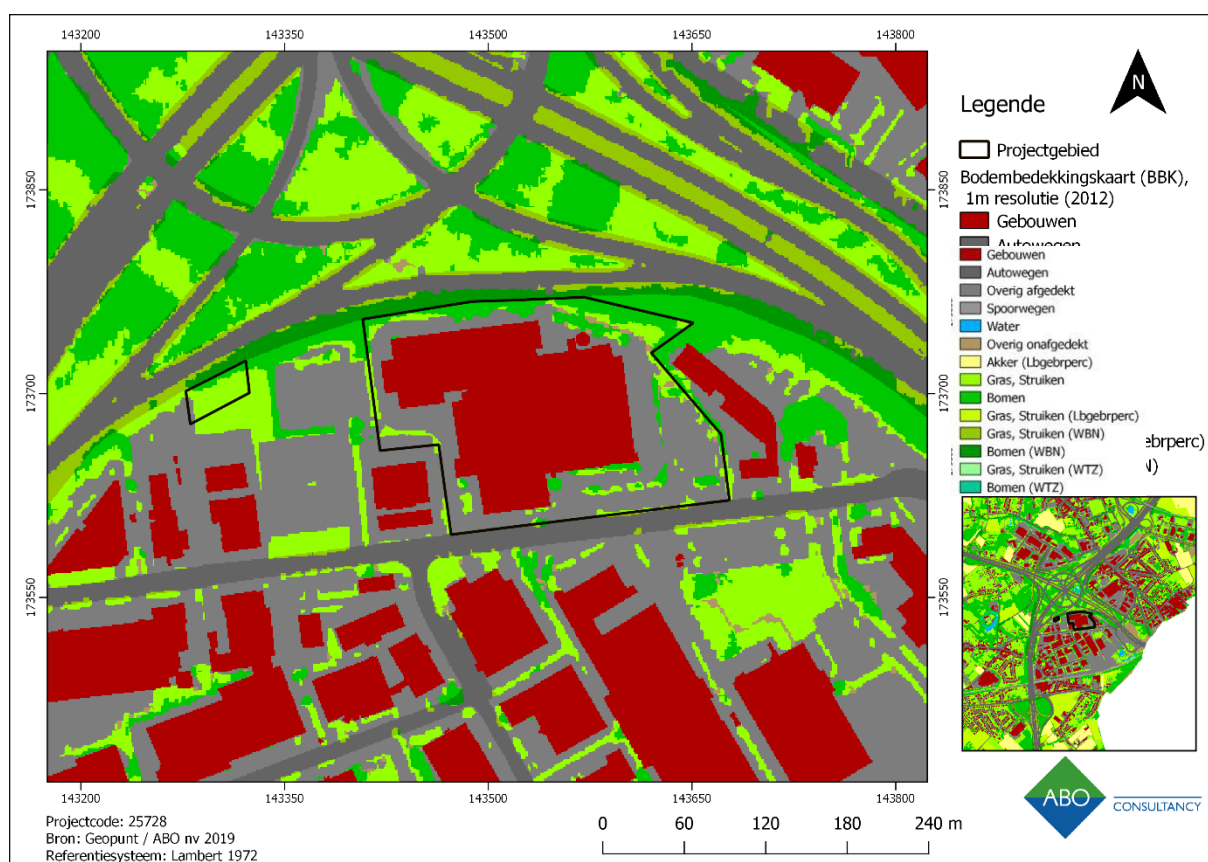
De potentiële bodemerosie is niet gekarteerd ter hoogte van het projectgebied. In de directe omgeving ervan zijn enkele percelen gekarteerd als zijnde 'verwaarloosbaar', 'zeer laag' en 'laag'. Een lage impact van erosie bevordert de bewaring van de bodemopbouw en bijgevolg ook van eventueel aanwezige archeologische resten (Figuur 23).

3.2.6 BODEMBEDEKKINGSKAART

Het projectgebied wordt volgens de Bodembedekkingskaart gekenmerkt door een combinatie van gebouwen, verharding (deel A) en groene zone (deel B) (Figuur 24).

Figuur 23: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 24: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Zone waar geen archeologie te verwachten valt	Relevant, cf. 4.2.2
Archeologische vooronderzoeken in de omgeving	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris Bouwkundig Erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Centrale Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.2
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Onvoldoende gedetailleerd, cf. 4.3.1
Villaretkaart (ca. 1745)	Niet beschikbaar
Ferrariskaart (1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846-1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Topografische kaart van België (1873)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1904)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1939)	Relevant, cf. 4.3.6
Topografische kaart van België (1969)	Relevant, cf. 4.3.6
Topografische kaart van België (1981)	Relevant, cf. 4.3.6
Topografische kaart van België (1989)	Niet relevant
Orthofotomozaïek	
Kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971	Relevant, cf. 4.3.6
Kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990	Relevant, cf. 4.3.6
Middenschalig, winteropnamen, kleur, 2000-2003	Niet relevant
Middenschalig, winteropnamen, kleur, 2005-2007	Relevant, cf. 4.3.6
Middenschalig, winteropnamen, kleur, 2008-2011	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, 2013-2015	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, meest recent	Relevant

Tabel 4: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.

4.1 HISTORISCHE SITUERING VAN GROOT-BIJGAARDEN (DILBEEK)

Deels verstedelijkt en geïndustrialiseerd woondorp, sinds 1977 een deelgemeente van Dilbeek, met een heuvelachtig landschap op een oppervlakte van 567 hectaren en 7.501 inwoners in 2009. De gemeente wordt in het noorden begrensd door Bekkerzeel en Zellik (twee deelgemeenten van Asse), in het oosten door Sint-Agatha-Berchem, in het zuiden door Dilbeek, in het westen door Sint-Ulriks-Kapelle en in de zuidwestelijke hoek aan Sint-Martens-Bodegem. De Maelbeek vormt de natuurlijke grens tussen Groot-Bijgaarden en Zellik, de Elegembeek en de Molenbeek vormen de grens met Dilbeek en de Molenbeek met Sint-Agatha-Berchem ⁹.

Aanvankelijk heette Groot-Bijgaarden gewoon "Bijgaarden"; pas in de 17de eeuw werd het voorvoegsel "Groot" toegevoegd om het onderscheid te kunnen maken met Klein-Bijgaarden onder Zuun (Sint-Pieters-Leeuw). De oudst gekende schrijfwijze is "Bigardis" (1110), volgens de literatuur van Germaanse oorsprong dat zoveel betekende als 'omheining' ¹⁰. De geschiedenis van Groot-Bijgaarden zal lang gedomineerd worden door de Sint-Wivina-abdij, een benedictinessenabdij en door lokale heren, leenmannen van de hertogen van Brabant. De oorsprong van de bezittingen van de heren van Bijgaarden lag bij de Sint-Baafsabdij van Gent, deze bezaten goederen in Groot-Bijgaarden, Kobbegem en Zellik, en bij het waardencomplex in handen van de graven van Leuven ¹¹. Over de heren van Bijgaarden is in de literatuur geen eensgezindheid over de geschiedenis van voor de 15de eeuw (zie onder andere Verbesselt, Wauters en recentere literatuur). De familie van Bijgaarden duikt voor het eerst op in oorkonden in de 12de eeuw en blijft vermeld tot in de eerste helft van de 14de eeuw. Arnulfus III de Bigardis (tweede helft 12de eeuw) was vermoedelijk ook de bouwer van de eerste burcht. De oudste delen van de huidige toren van het kasteel zouden dateren uit de 15de eeuw. In de 13de eeuw zullen deze heren uit het geslacht Bijgaarden ook heerlijke rechten bezitten in Sint-Ulriks-Kapelle, Bekkerzeel en Kobbegem.

Het klooster van Groot-Bijgaarden dat nog afhing van de benedictijnenabdij van Affligem ontving in de 12de eeuw van de hertogen van Brabant de woeste gronden op het grensgebied van Groot-Bijgaarden, Dilbeek, Sint-Martens-Bodegem en Sint-Ulriks-Kapelle. Deze gronden werden ontgonnen door de priorij en er zullen belangrijke pachthoeven worden opgericht. Naast de eerste hoeve binnen de kloostermuren werd er op het grondgebied van Dilbeek als tweede belangrijkste pachthof het Hof te Hongersveld opgericht. Op kerkelijk gebied telt Groot-Bijgaarden vandaag drie parochies: de Sint-Egidiusparochie als dorpsparochie, de Heilige Familieparochie ten noorden ontstaan tijdens het interbellum (zie verder) en de Heilige Dominicus Savioparochie deels gelegen op grondgebied van Dilbeek. Groot-Bijgaarden was tot ver in de 20ste eeuw een zeer landelijke gemeente die zich na de Tweede Wereldoorlog verder ontwikkelde en een sterke bevolkings- en bouwtoename kende in de jaren 1950 en 1960. Zoals elders in de gemeenten van de rand rond Brussel ontstonden er verschillende nieuwe wijken die van de gemeente een meer verstedelijkte en residentiële woongemeente maakten. De eerste uitbreidingen situeerden zich langs de drukke Brusselstraat. De andere wijken ten noorden van de spoorweg zijn eveneens van na de Tweede Wereldoorlog. Zo zijn de woningen uit de Leeuwerikenlaan, Stichelberg, Kievitenlaan, Rietlaan, Emile De Blutsaan, Keienveld en Breedveld voornamelijk uit de jaren 1960 en 1970 met hoofdzakelijk bel-etagewoningen. Toch zijn er ook een klein aantal woningen te vinden uit het interbellum, bijvoorbeeld in de August De Smetlaan, de Petrus Bayensstraat en de Robert Dansaertlaan ¹².

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Groot-Bijgaarden".

¹⁰ Gysseling, *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland vóór 1226*, 143.

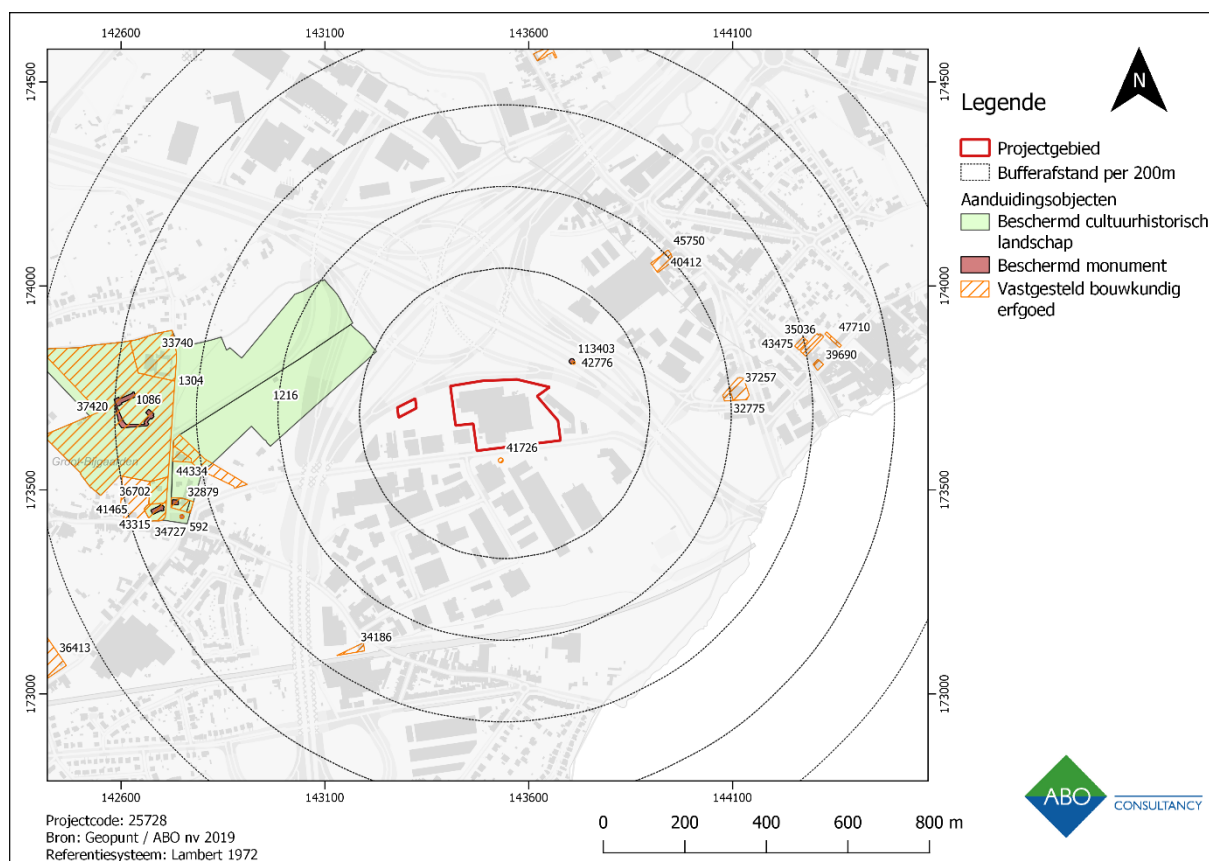
¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Groot-Bijgaarden".

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed bevindt er zich geen erfgoedwaarde op het projectgebied (Figuur 25). Aan de overzijde van de Alfons Gossetlaan staat een kapel voor ‘Onze Lieve Vrouw en drie grafstenen’ (ID 41726) dat in 1956 werd opgericht ter bescherming van de vrachtwagenchauffeurs bij de start van de ontwikkeling van het industriegebied ¹³. Ten noordoosten van het projectgebied, tenmidden van de A10 staat het ‘Signaal van Zellik’ (ID’s 97628 en 42776) dat beschermd is monument en erkend is als bouwkundig erfgoed ¹⁴.

Figuur 25: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed binnen de 1.000m van het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018).

In de dichte omgeving van het projectgebied zijn nog enkele erfgoedwaarden te vermelden (Tabel 5).

ID	Naam	Locatie	Bescherming
97628	Signaal van Zellik	Alfons Gossetlaan zonder nummer (Dilbeek)	Beschermd monument
1092	Parochiekerk Sint-Egidius	Brusselstraat (Dilbeek)	Beschermd monument
1216	Pelgrimslaan	Raymond Pelgrims de Bigardlaan (Dilbeek)	Beschermd cultuurhistorisch landschap

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed, “Onze-Lieve-Vrouwekapel en drie grafstenen”.

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed, “Signaal van Zellik naar ontwerp van Jacques Moeschal”.

1304	Kasteel van Groot-Bijgaarden met omgeving	Isidoor Van Beverenstraat (Dilbeek)	Beschermd cultuurhistorisch landschap
1086	Kasteeldomein van Groot-Bijgaarden: kasteel met ingangsgebouw, donjon en omheiningsmuur	Isidoor Van Beverenstraat 5 (Dilbeek)	Beschermd monument
592	Oorlogsmonument	Gemeenteplein_02 (Dilbeek)	Beschermd monument
1065	Gemeentehuis Groot-Bijgaarden	Gemeenteplein_01 zonder nummer (Dilbeek)	Beschermd monument
97628	Signaal van Zellik	Alfons Gossetlaan zonder nummer (Dilbeek)	Beschermd monument
1092	Parochiekerk Sint-Egidius	Brusselstraat (Dilbeek)	Beschermd monument
33740	Kasteelhoeve	Isidoor Van Beverenstraat 7 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
33276	Gemeenteschool	Brusselsesteenweg 541 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
32879	Gemeentehuis en schoolhuis Groot-Bijgaarden	Gemeenteplein_02 zonder nummer (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
37420	Kasteel van Groot-Bijgaarden	Isidoor Van Beverenstraat 5 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
36702	Pastorie Sint-Egidiusparochie	Isidoor Van Beverenstraat 1 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
41465	Villa Gosset en dienstgebouw	Brusselstraat 228, Brusselstraat 230 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
41726	Onze-Lieve-Vrouwkapel en drie grafstenen	Alfons Gossetlaan zonder nummer (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
42776	Signaal van Zellik naar ontwerp van Jacques Moeschal	Alfons Gossetlaan zonder nummer (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
43315	Parochiekerk Sint-Egidius	Brusselstraat zonder nummer (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
44334	Gemeentehuis en schoolhuis Groot-Bijgaarden	Isidoor Van Beverenstraat 20 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
45607	Gemeentehuis van Zellik	Brusselsesteenweg 551 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
35036	Per drie gekoppelde eengezinswoningen	Brusselsesteenweg 657, Brusselsesteenweg 659, Brusselsesteenweg 661 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed

34848	Winkelhuis van 1755	Brusselsesteenweg 557 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
40315	Brouwerij en herberg In de Swaen	Brusselsesteenweg 539 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
43475	Eengezinswoning	Brusselsesteenweg 655 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
45750	Steegje met rechts een rij arbeidershuizen	Brusselsesteenweg 792, Brusselsesteenweg 794, Brusselsesteenweg 796 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
39690	Hoekpand	Brusselsesteenweg 671 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
40412	Bakstenen molenramp	Brusselsesteenweg 798 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
47710	Burgerhuis Villa Vervi	Jan Tieboutstraat 22 (Asse)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
37257	Parochiekerk Heilige Familie	Nieuwe Gentssteenweg 8 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
40881	Villa met dienstwoning en stallen	Maalbeekstraat 25 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
34186	Arbeiderswoningen	Zwanenhofstraat 3, Zwanenhofstraat 5, Zwanenhofstraat 7, Zwanenhofstraat 9 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed
32775	Pastorie Heilige Familieparochie	Cryptelaan 1 (Dilbeek)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed

Tabel 5: Overzichtstabel IOE-locaties in de directe omgeving. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019)

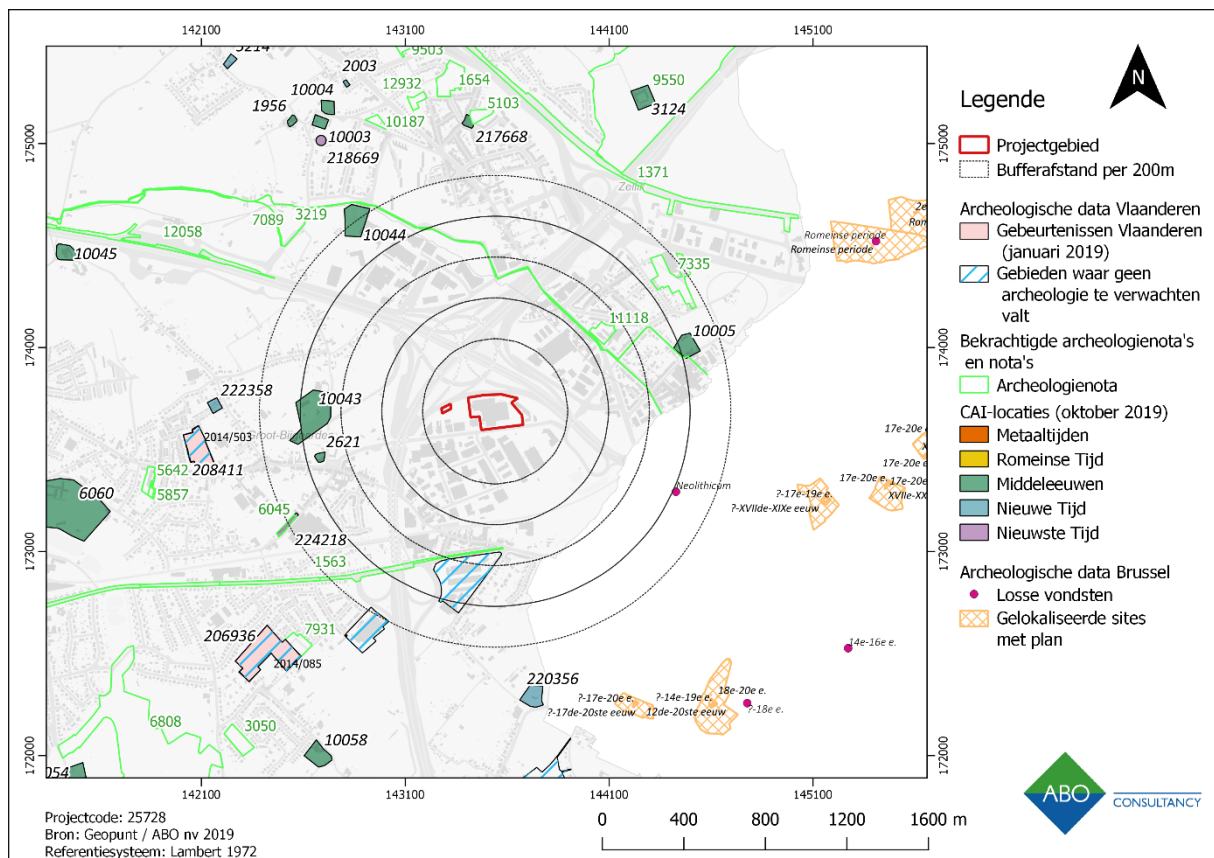
4.2.2 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS

Op het projectgebied zelf bevinden zich geen vermeldingen uit de Centrale Archeologische Inventaris (Figuur 26).

In de directe omgeving zijn echter verschillende meldingen uit de CAI die relevant zijn voor het projectgebied. De focus van de vondsten ligt tussen 600m en 1.000m ten rondom het projectgebied, in de dorpscentra van Groot-Bijgaarden, Zellik en Overiette (Ganshoren). Binnen de genomen totale bufferafstand zijn volgens de CAI vondstenlocaties uit de middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Twee locaties met Romeinse vondsten liggen net buiten de perimeter ten zuidwesten van het projectgebied.

De gegevens van de 'Archeologische atlas' van BruGIS spreekt bijkomend nog van een losse vondstmelding ten zuidoosten van het projectgebied, op ca. 800m afstand. Het gaat om een geretoucheerde kling in silex op de site 'Hunderenveld' ¹⁵.

¹⁵ "BruGIS".

Figuur 26: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 600 meter van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2018).

In een straal van 1.000 meter zijn er 4 meldingen uit de Centrale Archeologische Inventaris. De focus ligt ten noorden, noordoosten en noordwesten van het projectgebied. Het betreft enkel om meldingen uit de middeleeuwen. Het gaat onder andere om:

ID	Naam	Omschrijving	Datering
10043	Pelgrim de Bigard Kasteel	gebouw/motte: antropogeen reliëfverschil met een monumentaal relict (een ingemotte toren), de toren staat momenteel op een lichte verhevenheid die nog moeilijk als motte kan beschouwd worden. Hij bestaat uit 5 niveaus met bovenaan een defensief platform met hoektorentjes. Het bestaande kasteel staat los van de motte en dateert uit de 17de eeuw.	middeleeuwen Nieuwe tijd (17de eeuw)
2621	Parochiekerk Sint-Egidius	religieus gebouw met kerkhof fasen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd	middeleeuwen
10005	Hof te Overjette	pachthoeve, behoorde toe aan de abdij van Affligem (Zellik)	late middeleeuwen
10044	Hof te Nieuwenhove	hoeve	late middeleeuwen

Tabel 6: Overzichtstabel CAI-locaties in een straal van 1.000 meter. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019)

4.2.3 ARCHEOLOGISCHE VOORONDERZOEKEN IN DE DIRECTE OMGEVING

In de directe omgeving van het projectgebied werden sinds 2016 vijf archeologienota's en één nota uitgevoerd, op een afstand van 1.000m (Figuur 26).

Voor de aanleg van een gasleiding door Elia ten noorden en noordwesten van het projectgebied werd door BAAC Vlaanderen in 2017 en 2018 een archeologienota opgemaakt voor de geplande werken. Het geplande tracé is vrijgegeven voor eventuele vervolgonderzoeken omwille van de bestaande verstoring en de ongunstige kosten-baten balans. Voor een ontwikkeling in landbouwgebied aan het Kerremanspark voerde TRIARCH in 2018 een archeologienota uit en schreef een vooronderzoek in uitgesteld traject uit in de vorm van 4 proefsleuven. De ingreep in de bodem moet nog uitgevoerd worden. Ten zuidwesten van het projectgebied werd in 2017 door ABO nv een archeologienota opgemaakt voor een strook landbouwgebied aan de Bosstraat in Dilbeek. Een enkel proefsleuf werd voorgeschreven als vooronderzoek met ingreep in de bodem in uitgesteld traject. De proefsleuf werd in april 2018 uitgevoerd door Monument Vandekerckhove maar trof geen archeologische site of relevante vondsten aan waardoor het terrein werd vrijgegeven. Het tracé aan de Dansaertlaan (ID 1563) werd in 2016 eveneens vrijgegeven door de reeds bestaande verstoring van de wegenis, de historische vergraving ter hoogte van de huidige vijvers en een ongunstige kosten-baten balans.

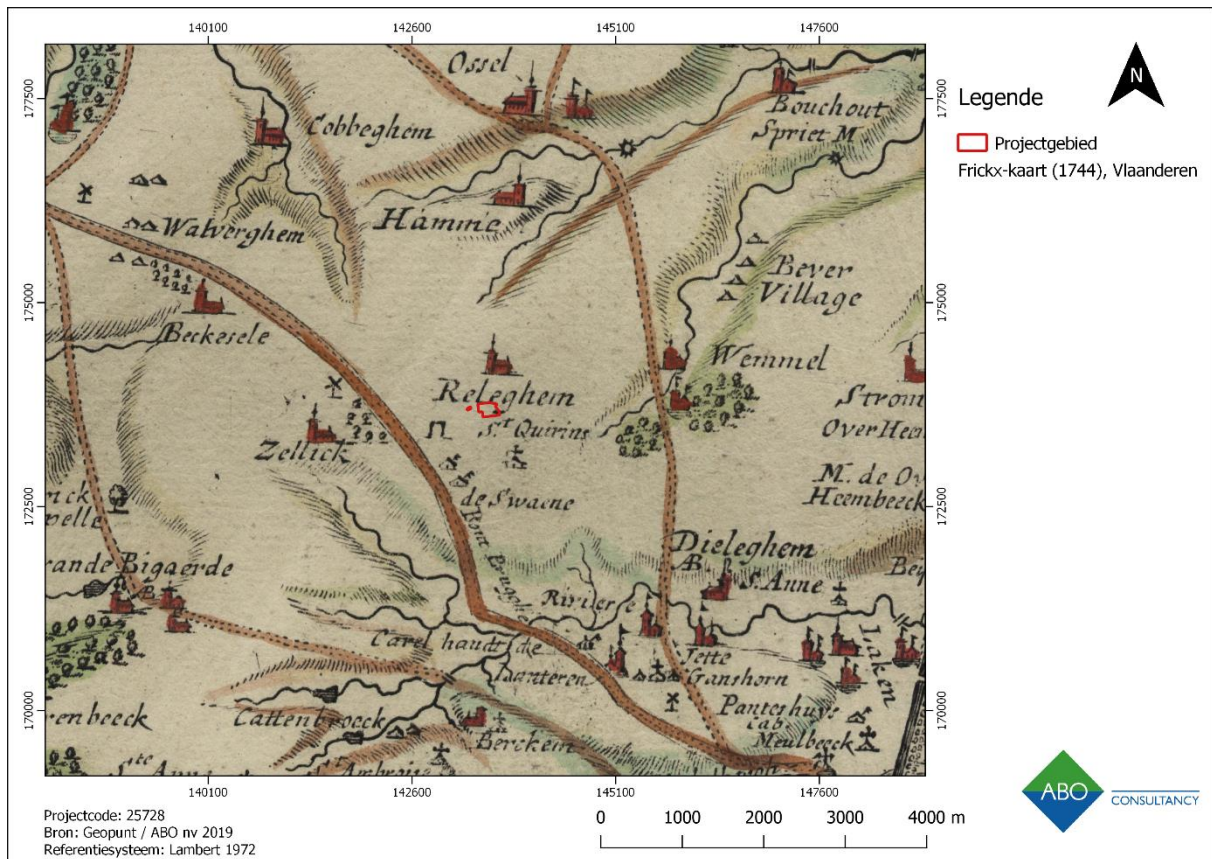
ID	Naam	Omschrijving	Datering	Conclusie
1563	Vooronderzoek_Dilbeek_Dilbeek, R. Dansaertlaan	archeologienota	23/12/2016	vrijgave (reeds verstoord/vergraven, geen kenniswinst)
3219	Vooronderzoek_Dilbeek_Elia Bruegel	archeologienota	8/05/2017	vrijgave (reeds verstoord/vergraven, geen kenniswinst)
7089	Vooronderzoek_Dilbeek_Dilbeek, Elia Bruegel	archeologienota	13/04/2018	vrijgave (reeds verstoord/vergraven, geen kenniswinst)
6045	Vooronderzoek_Dilbeek_Groot-Bijgaarden , bosstraat	archeologienota	21/12/2017	proefsleuvenonderzoek vereist
7218	Vooronderzoek_Dilbeek_Groot-Bijgaarden , bosstraat	nota	26/04/2018	vrijgave na proefsleuvenonderzoek
7335	Vooronderzoek_Asse_Zellik-Kerremanspark	archeologienota	8/05/2018	proefsleuvenonderzoek vereist (nog niet uitgevoerd)

Tabel 7: Overzichtstabel archeologische rapporten in een straal van 1.000 meter. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019)

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FRICXKAART OF KAART VAN DE NEDERLANDEN (CA. 1712-1744)

Het projectgebied ligt op een niet-gekarteerd gebied in 'Releghem', tussen *Zellik* (westen) en Wemmel (oosten). In realiteit ligt het projectgebied idealiter meer zuidwestwaarts net boven de vermelding '*Cattenbroeck*'. Deze verschuiving resulteert uit de moeilijkheidsgraad die gepaard gaat met het georefereren van historische kaarten aan de huidige referentiesystemen. Door de algemene aard van deze kaart heeft ze slechts weinig wetenschappelijke meerwaarde (Figuur 27).

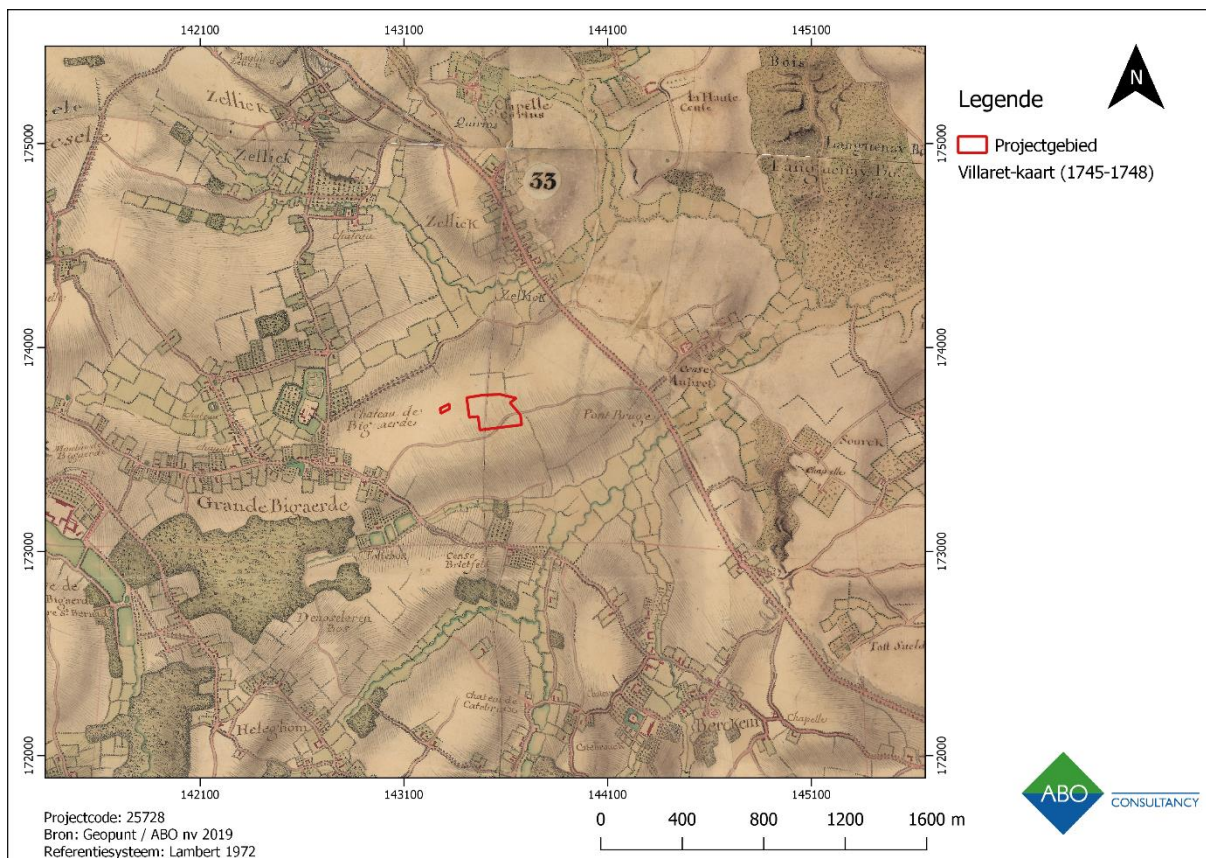
Figuur 27: Frickxkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

4.3.2 VILLARETKAART (1745-1748)

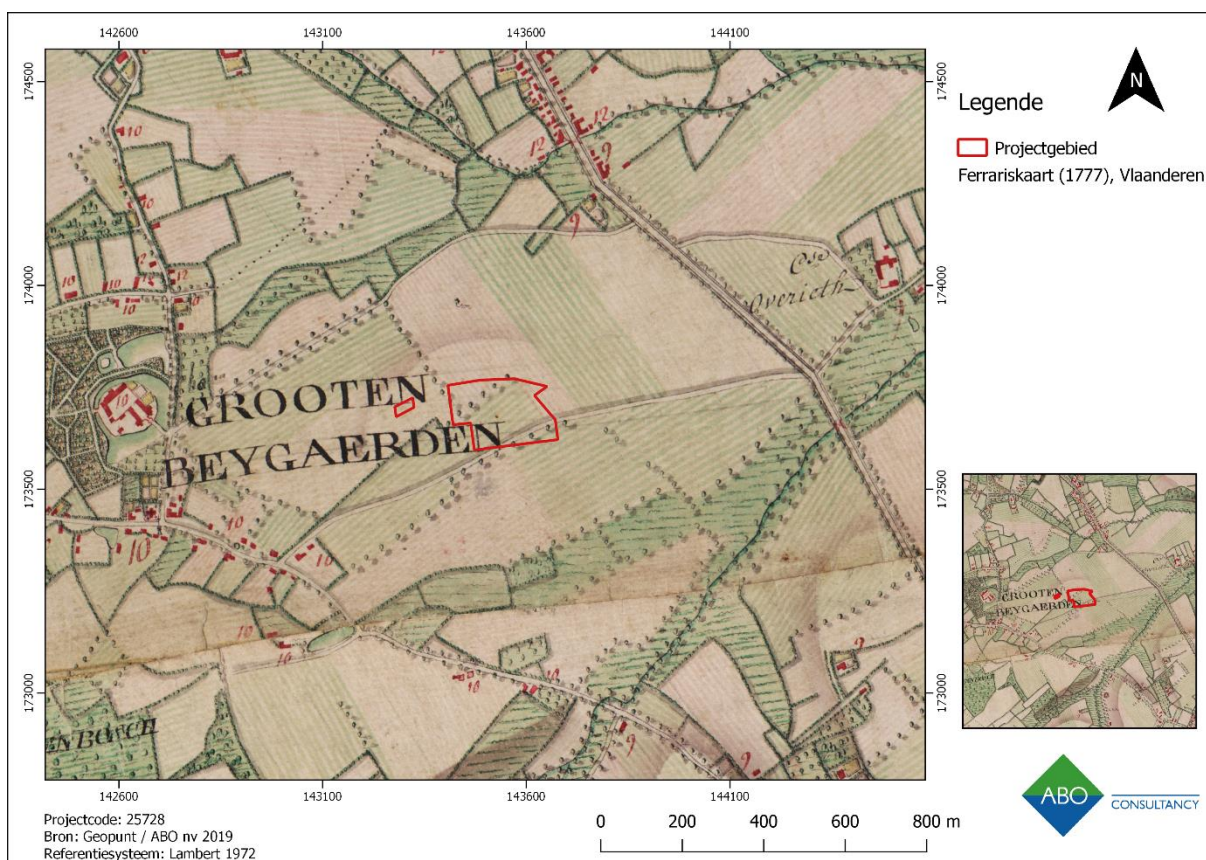
De Villaretk kaart toont het terrein van het projectgebied gespecificeerd als landbouwgrond doorsneden door een verbindingsweg tussen 'Grande Brigande' en 'Cense de Aubret' op korte afstand van het kasteel van Groot-Bijgaarden (Figuur 29). De terreinen zijn onbebouwd.

4.3.3 FERRARISKAART OF KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK (1771- 1778)

De Ferrariskaart toont het terrein van het projectgebied gespecificeerd als landbouwgrond met twee bomenrijen, ten oosten van het kasteel van Groot-Bijgaarden (Figuur 29). De terreinen zijn onbebouwd en liggen langs een aftakking van 'Grooten Beygaerden' naar de verbindingsweg tussen 'Zellick' en 'Berchem', die uiteindelijk via het gehucht Koekelberg naar de stad Brussel leidde.

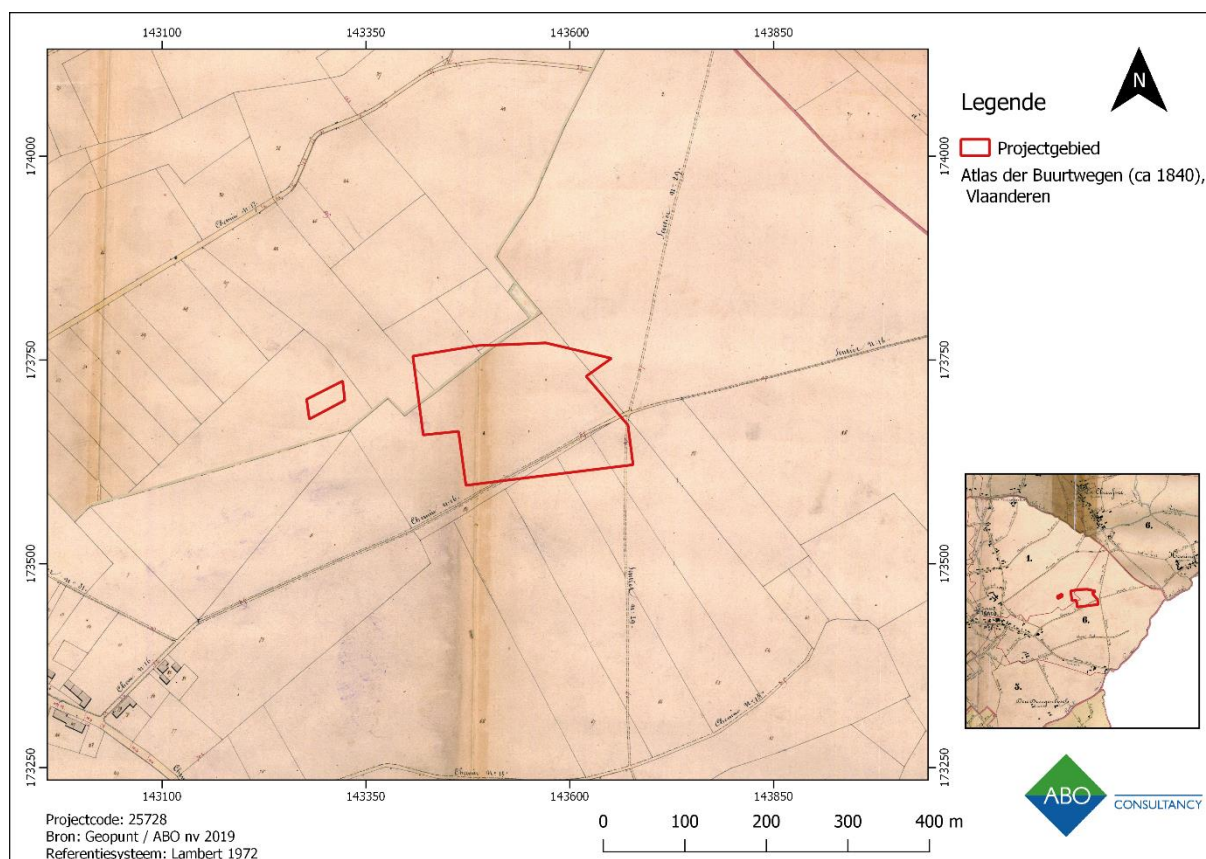
Figuur 28: Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 29: Ferriskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

4.3.4 ATLAS DER BUURTWEGEN (1843–1845)

De Atlas der Buurtwegen toont opnieuw twee onbebouwde terreinen (Figuur 30). Deel A is verspreid over zeven percelen en doorsneden door ‘Chemin n. 16’ en ‘Sentier n. 29’. Geen van beide wegenissen zijn anno 2019 nog aanwezig of herkenbaar in het stratenpatroon. Deel B maakt deel uit van een groter driehoekig perceel. Geen van beide gedeelten zijn bebouwd.

Figuur 30: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

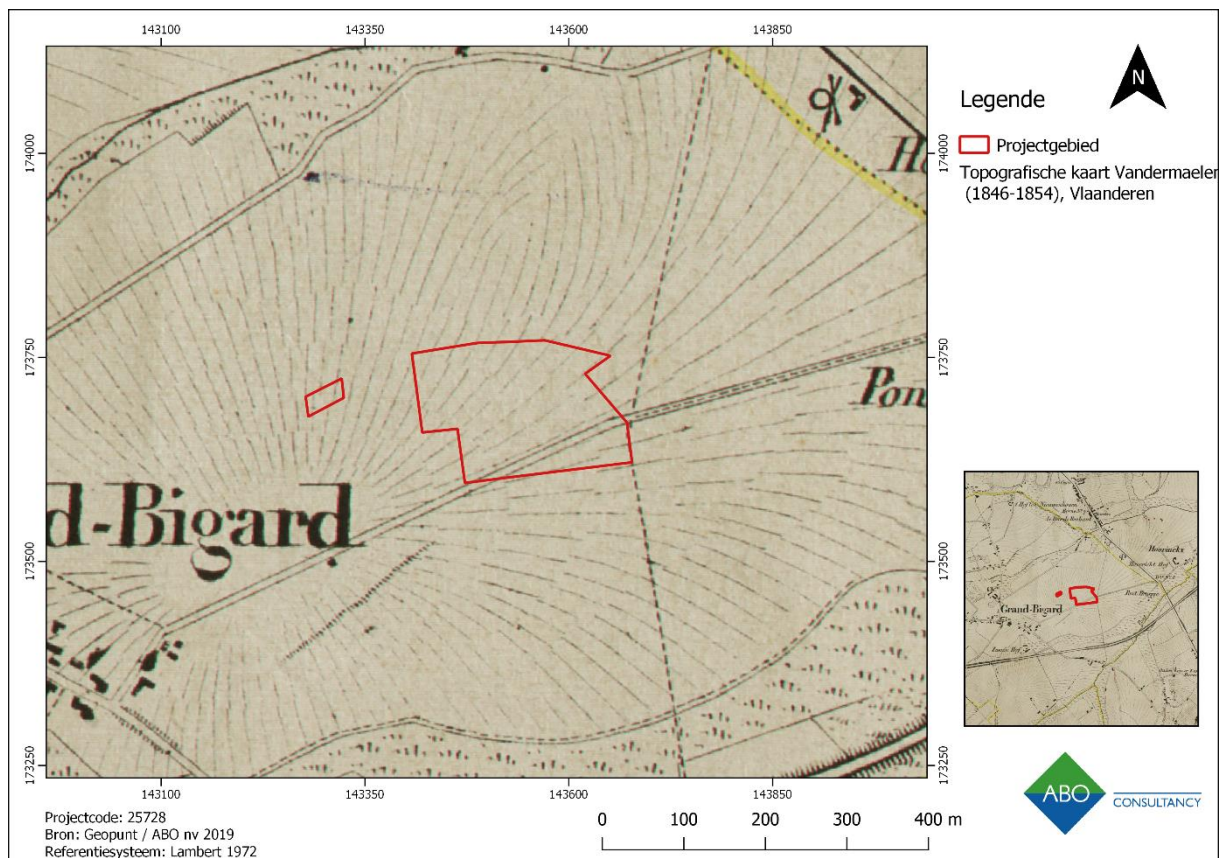
4.3.5 VANDERMAELENKAART OF CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

De Vandermaelenkaart toont in alle opzichten, behalve de perceelsverdeling, dezelfde situatie als de Atlas der Buurtwegen (Figuur 31). Het terrein is niet specifiek gekarteerd naar grondgebruik.

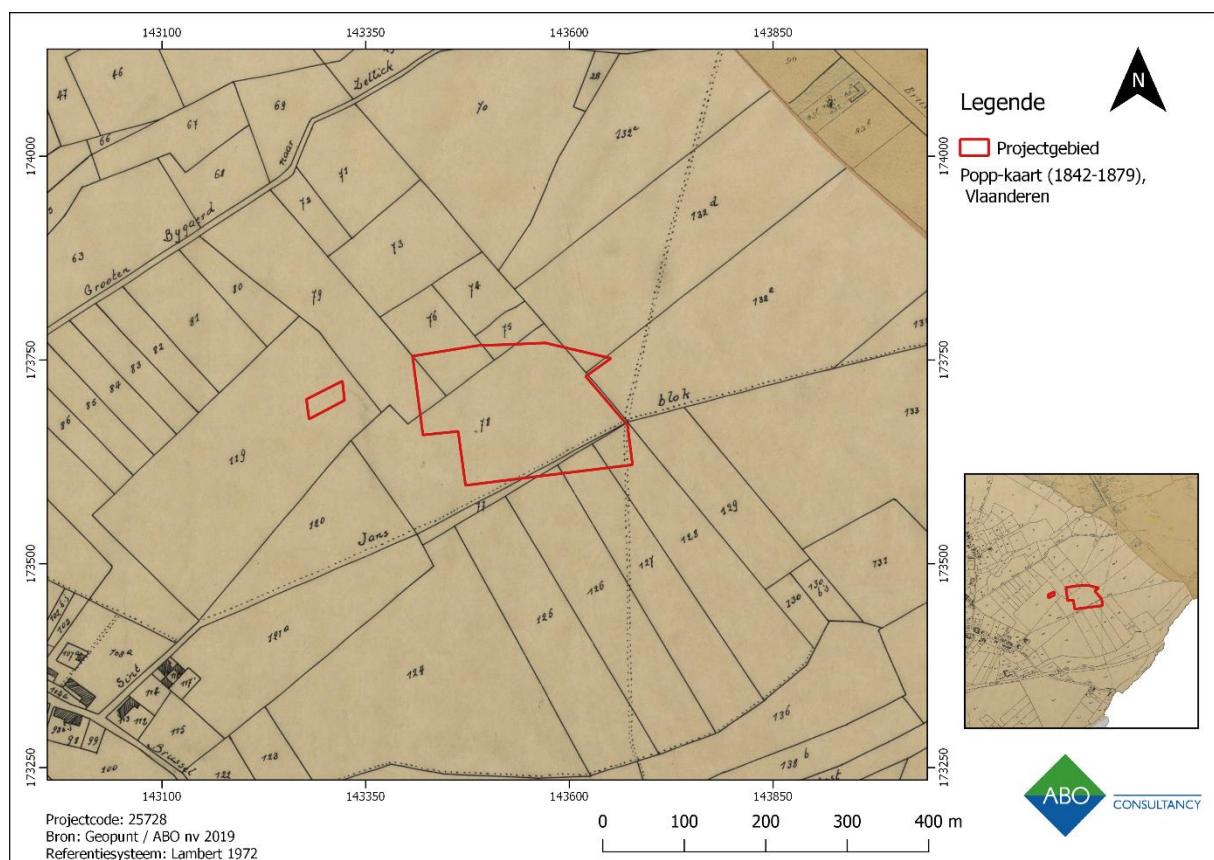
4.3.6 POPPKAART OF KAARTEN VAN CHRISTIAAN POPP (1842-1879)

De Poppkaart toont in alle opzichten dezelfde situatie als de Atlas der Buurtwegen (Figuur 32). Het projectgebied ligt verspreid over percelen 79, 76, 75, 78, 77, 132d, 132e, 126, 127, 128, 129 en 119. Aan de zuidoostelijke hoek wordt het projectgebied doorsneden door de ‘Sint Jans Blok leg’. Volgens de legger van de ‘Commune de Grand Brigard’ waren alle percelen behalve perceel 77 in gebruik als land. Deze smalle strook langsheen het Sint-Janspad staat beschreven als ‘Bosch’¹⁶.

¹⁶ Popp, “Plan parcellaire de la commune de Grand-Bigard avec les mutations publié avec l’autorisation du gouvernement sous les auspices de Monsieur le Ministre des Finances”.

Figuur 31: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

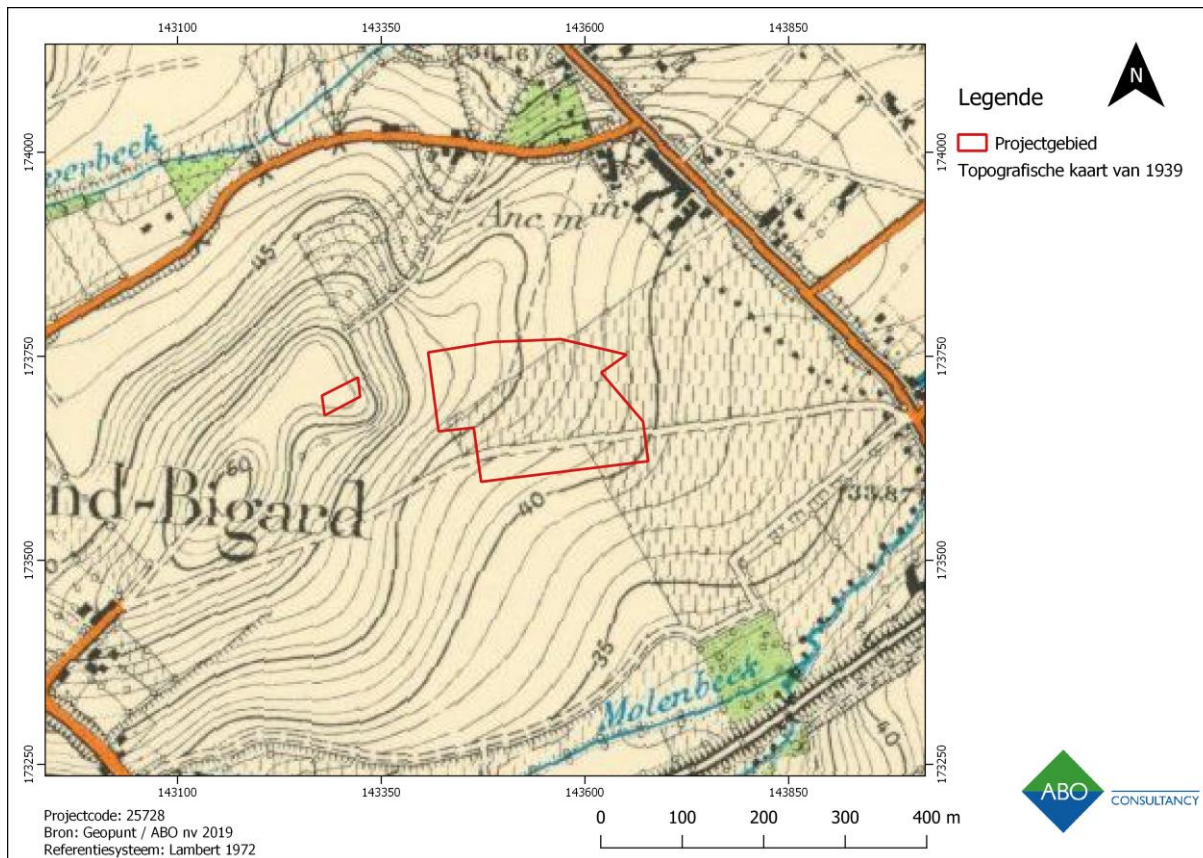
Figuur 32: Poppkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

4.3.7 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

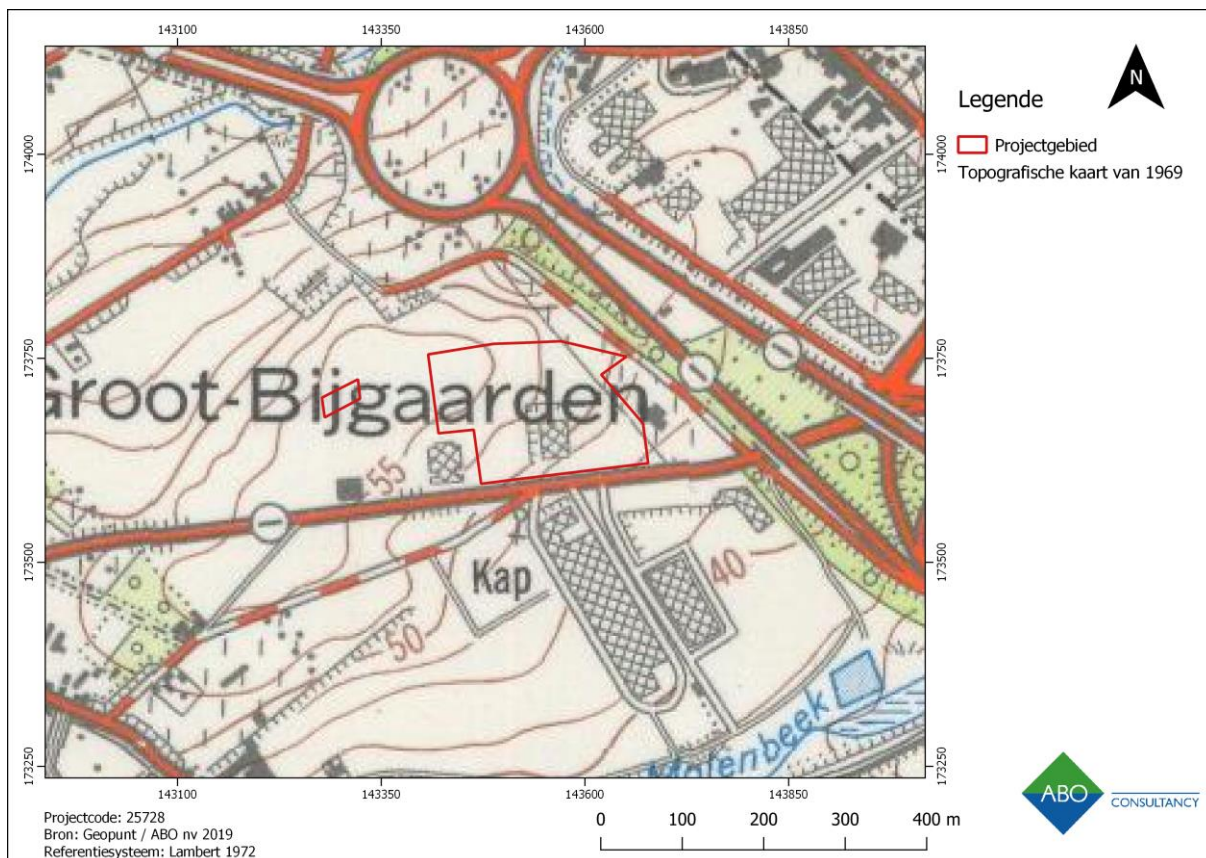
De recentere topografische kaarten en luchtfoto's tonen aan dat het grondgebruik van het projectgebied een evolutie heeft doorgemaakt vanaf de helft van de 20ste eeuw. De topografische kaart van 1939 toont nog steeds eenzelfde situatie als de Poppkaart, met name een onbebouwd terrein doorsneden door een onverharde weg (Figuur 33). De topografische kaart van 1969 toont ingrijpende aanpassingen van het landschap op en rond het projectgebied. De huidige Alfons Gossetlaan is reeds aangelegd, zo ook het verkeersknooppunt Groot-Bijgaarden ten noorden van het projectgebied. Deel A is reeds bebouwd (Figuur 34).

De luchtfoto van 1971 toont deel A als gedeeltelijk bebouwd (oostelijk gedeelte) en gedeeltelijk in gebruik als landbouwgebied (westelijk gedeelte) (Figuur 35). De topografische kaart van 1981 toont een uitbreiding van de bebouwing tot ook op het westelijk gedeelte van deel A. Deel B is onbebouwd maar eveneens met een onbekend grondgebruik. De E40 kent inmiddels een uitbreiding tot aan de noordelijke grens van deel B (Figuur 36). Vanaf de luchtfoto van 1990 is de vergroting van de site een feit en komt de bebouwing overeen met het huidige percentage behalve de noordwestelijke hoek (Figuur 37). Vanaf de luchtfoto van 2007 is de parking in de noordwestelijke hoek ingenomen door een uitbreiding van de bebouwing (Figuur 38).

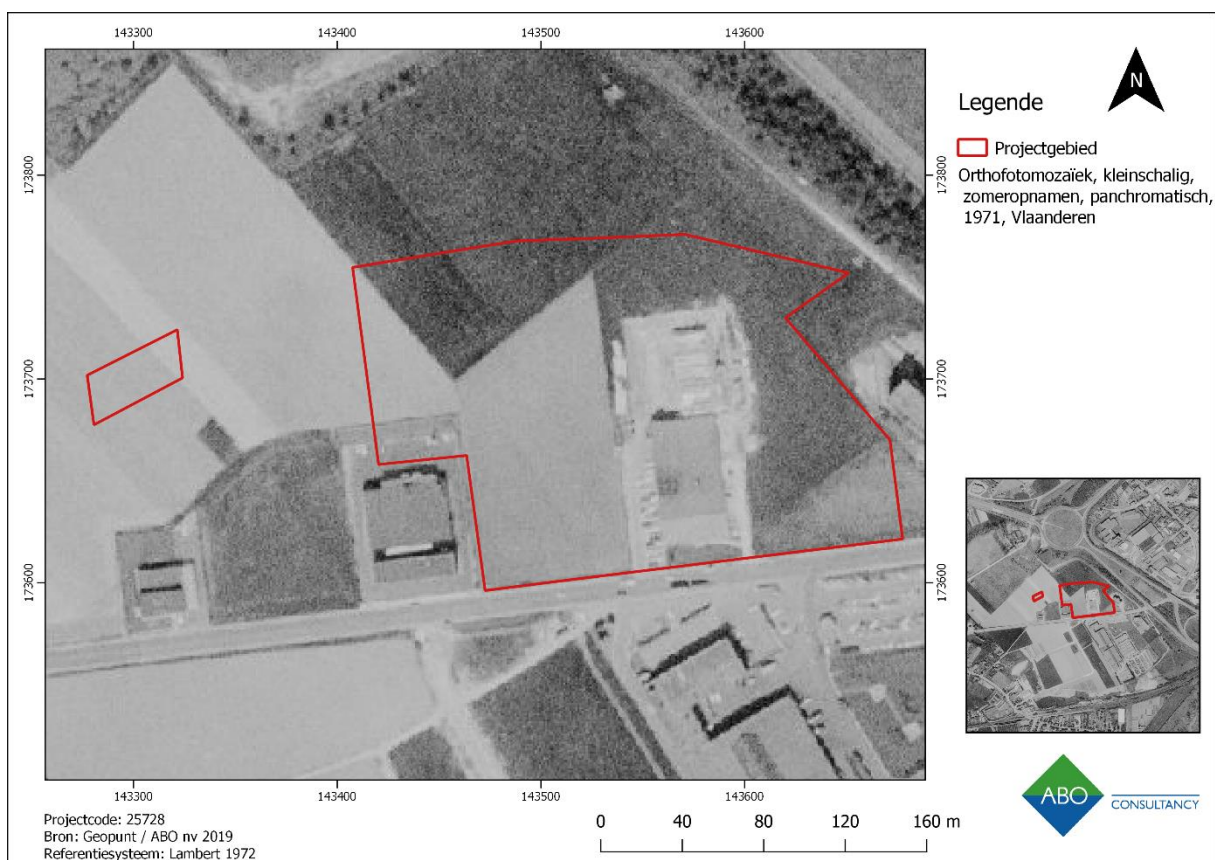
De zone waar de parkeerplaatsen worden voorzien lijkt door de tijd heen onbebouwd te zijn geweest. De luchtfoto uit 1971 toont dat de zone binnen een agrarisch gebied is gelegen; hier komt verandering na 1981. De luchtfoto van 1990 toont dat een zekere mate van vergraving. Rond 2007 is de zone gedeeltelijk in gebruik geweest als parking, er lijken ook zandhopen zichtbaar. Vanaf 2011 tot op heden is de zone in gebruik als graszone. Het is onduidelijk of er verstoringen gepaard zijn gegaan met de activiteiten die door de tijd heen op het terrein hebben plaatsgevonden.

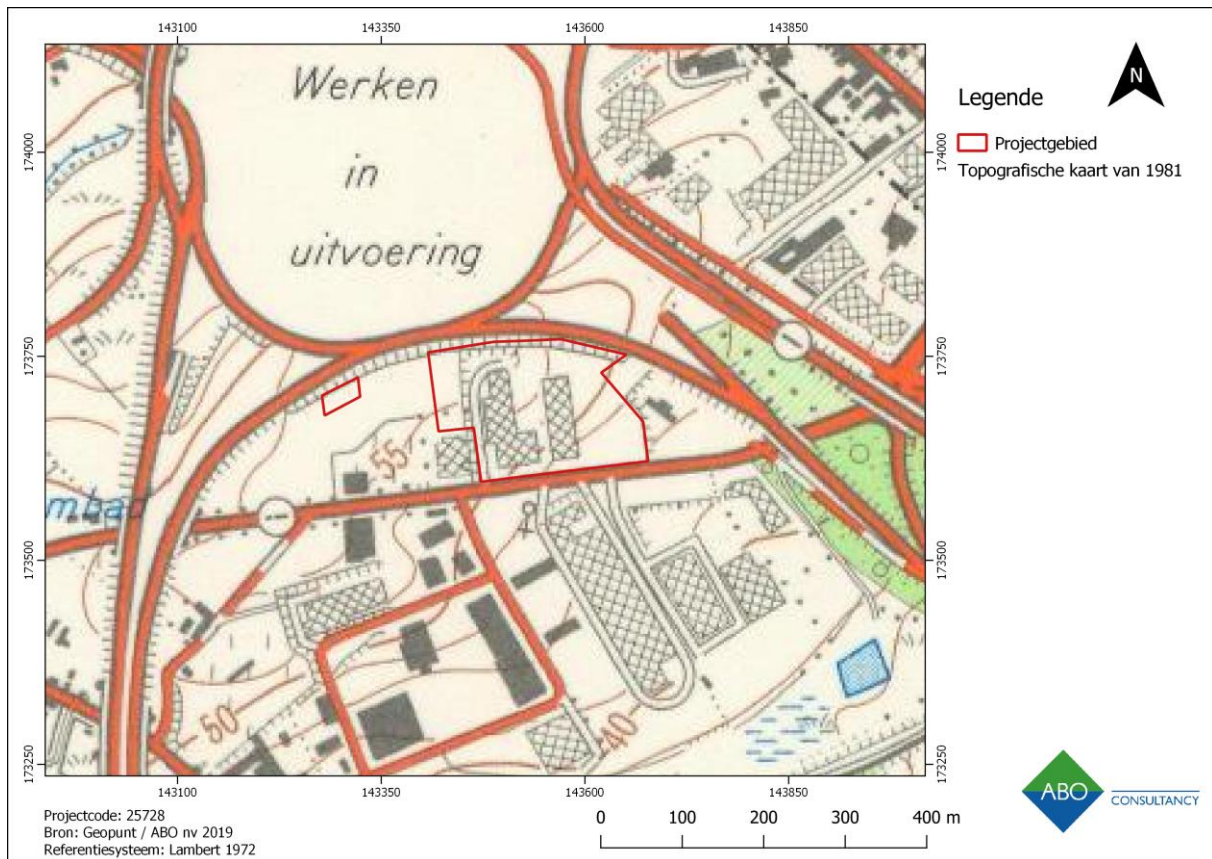
Figuur 33: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2019)

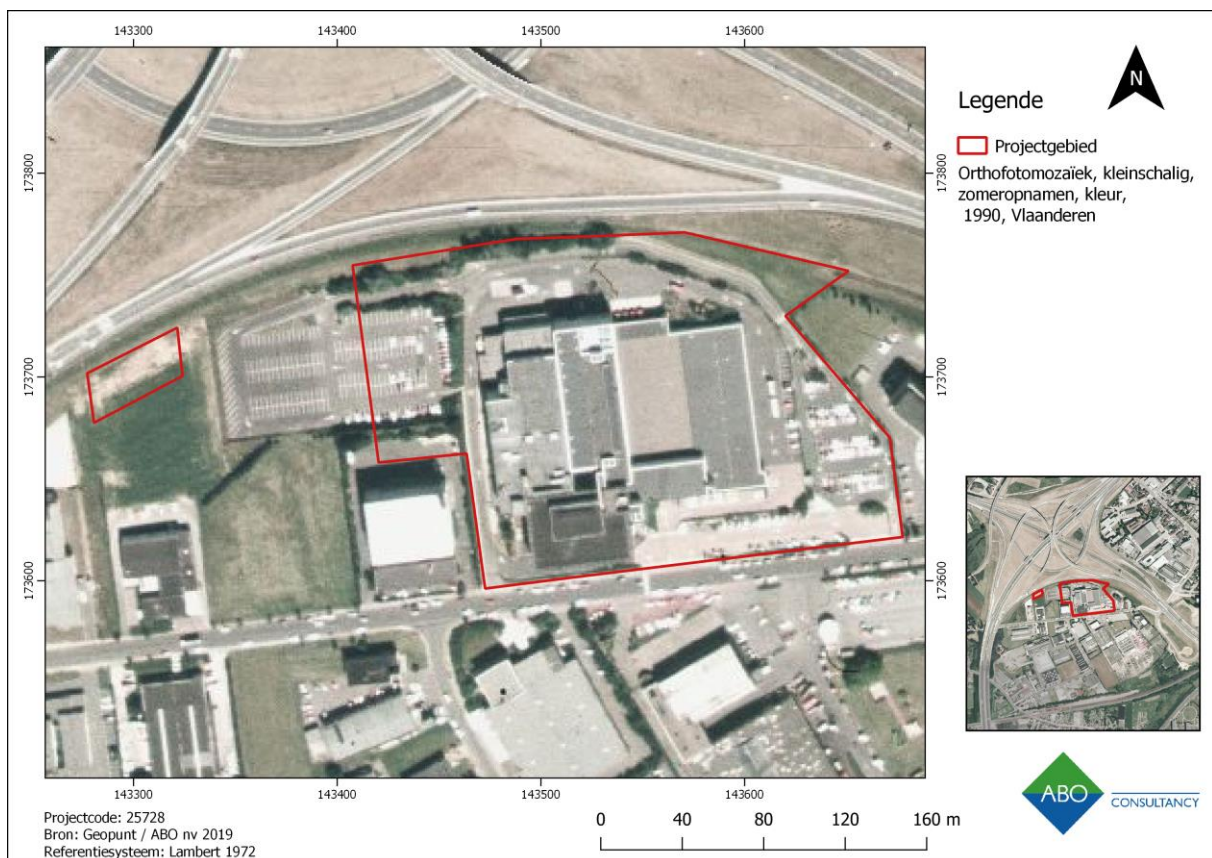
Figuur 34: Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2019)

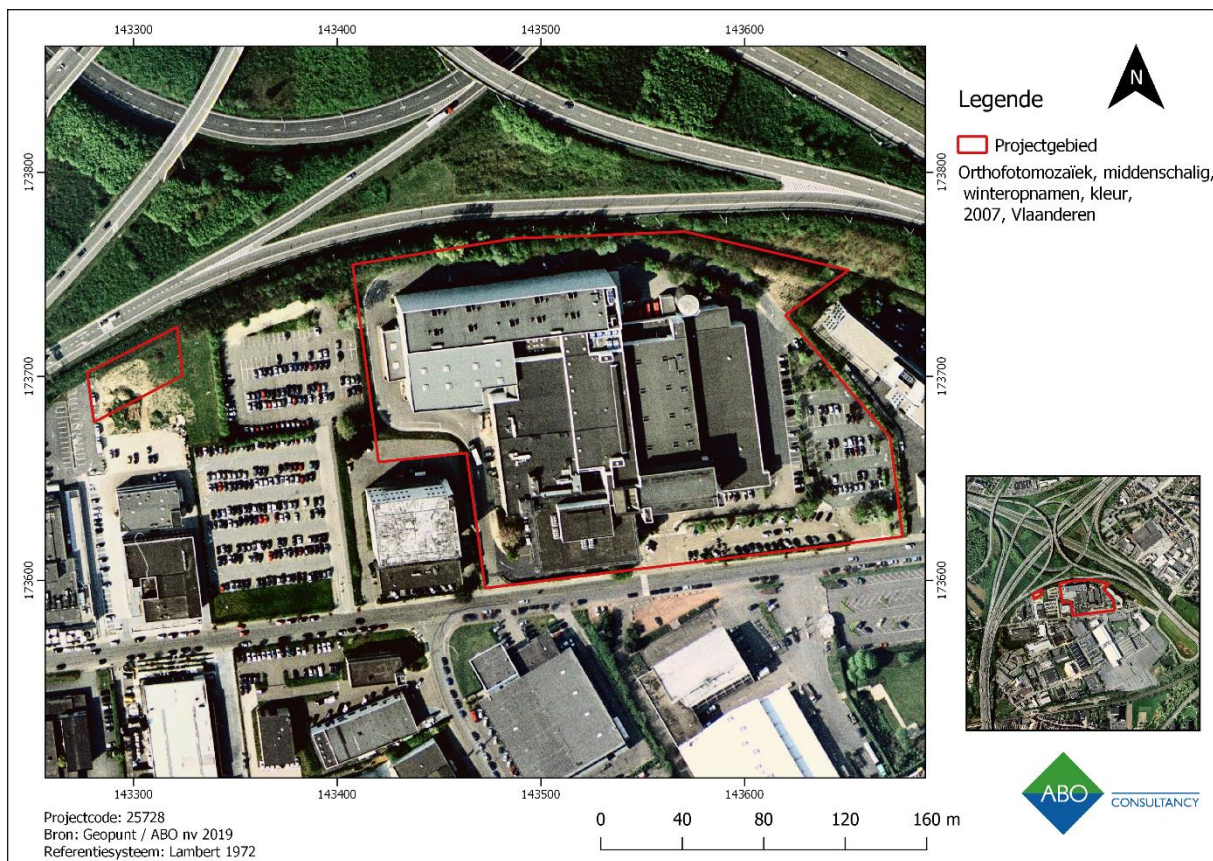
Figuur 35: Orthofotomozaïek uit 1971 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

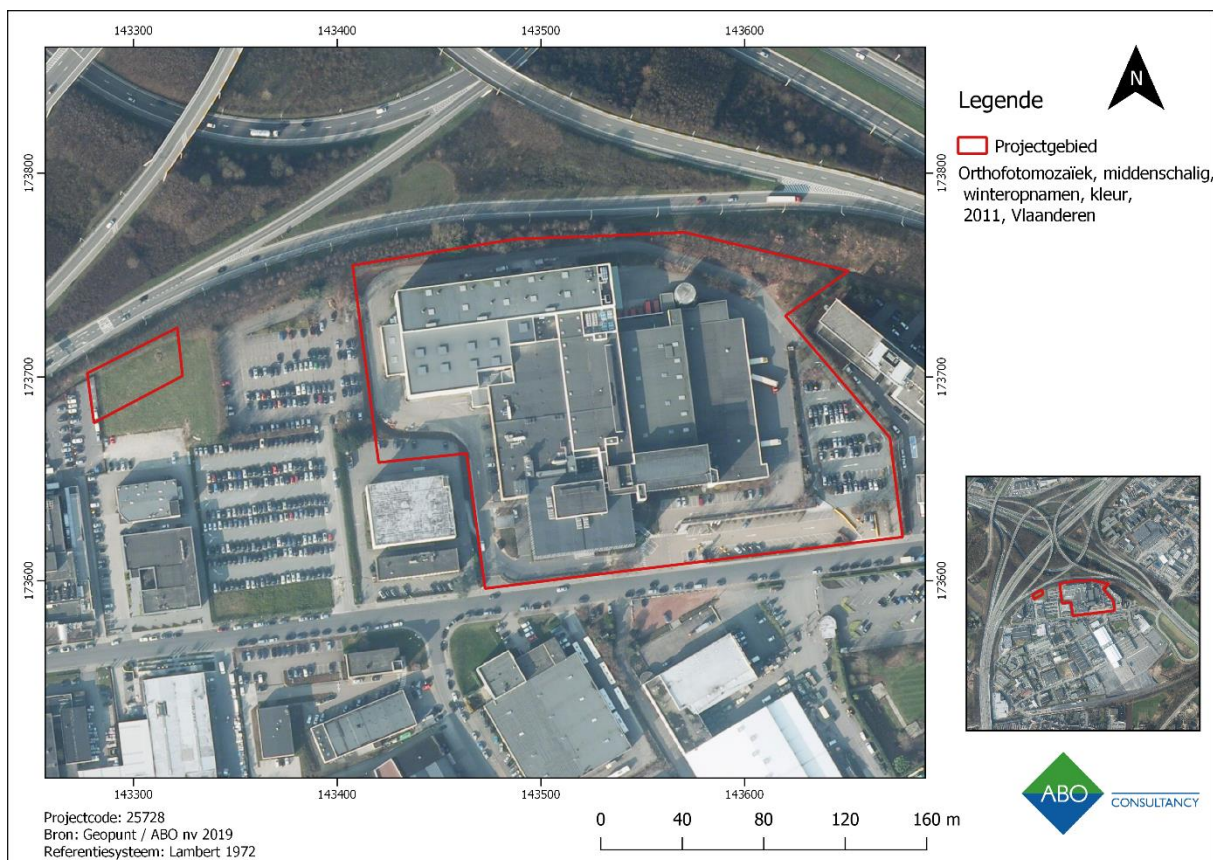
Figuur 36: Topografische kaart uit 1981 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2019)

Figuur 37: Orthofotomozaïek uit 1990 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 38: Orthofotomosaïek uit 2007 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

Figuur 39: Orthofotomosaïek uit 2007 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2019)

DEEL 2 CONTROLEBORINGEN

1 INLEIDING

Om de bewaringstoestand en de verstoringsgraad van de bodem op het projectgebied na te gaan werd op 6 augustus 2019 een onderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van controleboringen uitgevoerd door ABO nv.

Binnen het terrein aan de Alfons Gossetlaan 30 staat momenteel een bedrijfsgebouw dat uit verschillende deelgebouwen bestaat. Het overige deel van het perceel is verhard als parking en aangelegd als groene zone. Tijdens de geplande werken zullen verschillende deelgebouwen van de Coreoliosite gesloopt worden. De te slopen gebouwen zijn blokken C, D2, D3, E, F en H. Door de aanwezigheid van deze gebouwen moesten de controleboringen rondom de gebouwen worden gezet.

Deze controleboringen konden heden enkel uitgevoerd worden op deel A. Voor deel B was en is er nog steeds geen toestemming tot het betreden van de zone.

4.4 THESAURUS

Landschappelijk booronderzoek, Dilbeek, Gossetlaan, industriegebied, grotendeels verstoord.

4.5 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019C266	
ISSN-nummer	2406-3940	
Erkend Archeoloog	ABO nv	
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167	
Naam + adres projectgebied	Corelio Groot-Bijgaarden	
- Straat + nr.:	Alfons Gossetlaan 30	
- Postcode:	1702	
- Fusiegemeente:	Groot-Bijgaarden (Dilbeek)	
- Land:	België	
Lambert 72 coördinaten (EPSG:31370)	xMin: 143407.57	xMax: 143677.61
	yMin: 173596.15	yMax: 173770.94
Kadaster		
- Gemeente:	Dilbeek	
- Afdeling:	4 / GROOT-BIJGAARDEN	
- Sectie:	A	
- Percelen:	0076/00S000	
Oppervlakten:	onderzoeksgebied: ca. 18.849m ² ingreep in de bodem: ca. 16.151m ²	
Onderzoekstermijn	augustus 2019	

5 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Op basis van het reeds uitgevoerde bureauonderzoek kon vastgesteld worden dat het onderzoeksgebied een aanzienlijk potentieel tot kennisvermeerdering heeft. De bewaringstoestand en de verstoringsgraad van de bodem op de onderzoeksterreinen kon echter onvoldoende aangetoond worden. Bijgevolg werd binnen het kader van de archeologienota een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd.

5.1 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het landschappelijk booronderzoek is het in kaart brengen van de bodemopbouw en bodembewaring ter hoogte van het onderzoeksgebied. Hierbij werd getracht een antwoord op de onderstaande vragen te formuleren:

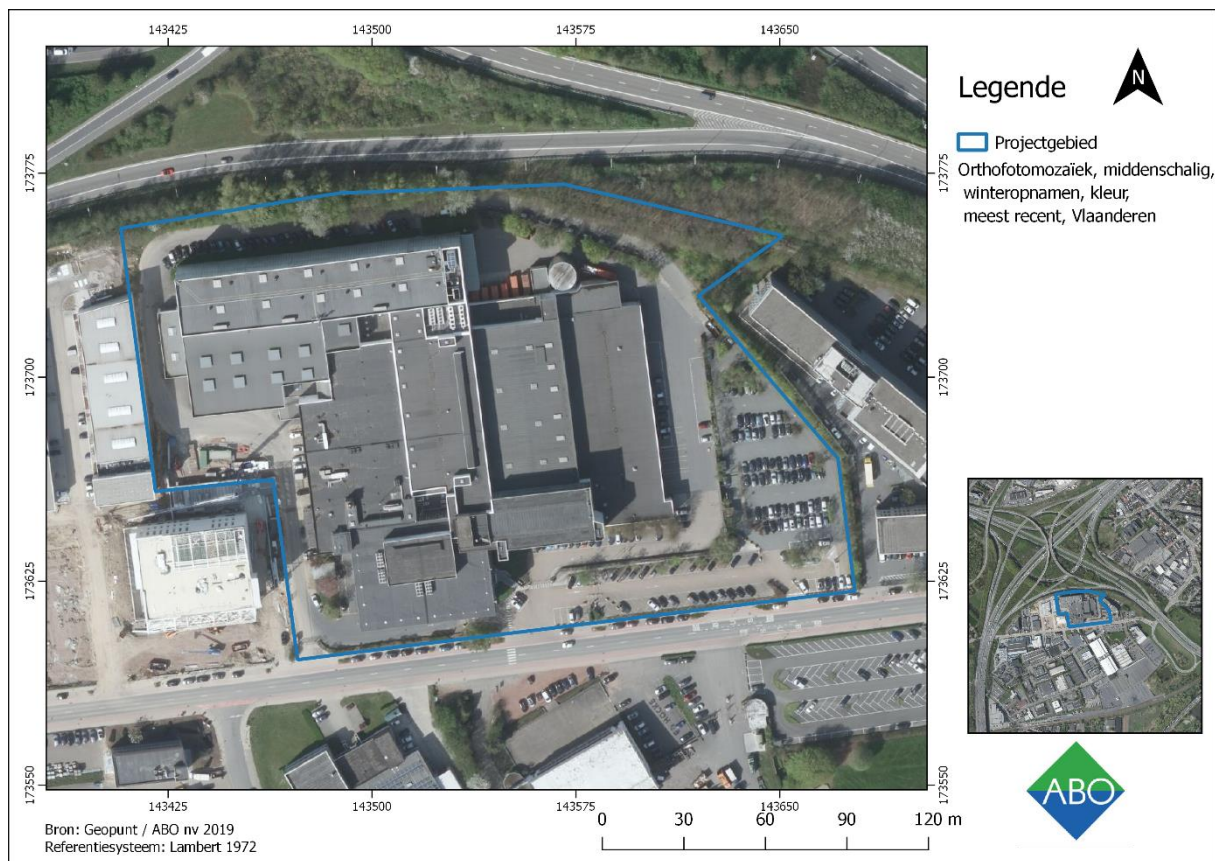
Hoofdvraag		Bijvra(a)g(en)
1. Is de lithostratigrafische opbouw intact?	Ja	a. Komt deze overeen met de gegevens op de bodemkaart? b. Welke lithologische karakteristieken inzake textuur, afronding en kleur kunnen worden onderscheiden? c. Welke horizonten kunnen worden waargenomen? d. Zijn er ontbrekende horizonten? Hoe kan dit verklaard worden? e. Op welk niveau bevindt de grondwatertafel zich? f. Wat zeggen de sedimenten over de waterhuishouding? g. Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig? h. Zijn er indicaties voor erosie?
	Nee	a. Wat is de omvang van deze anomalie? b. Is de anomalie natuurlijk of antropogeen? c. Welke natuurlijke processen hebben deze anomalie veroorzaakt? → Zou deze anomalie een afwezigheid van archeologische resten kunnen veroorzaken? d. Welke antropogene processen hebben deze anomalie veroorzaakt? → Zou deze anomalie een afwezigheid van archeologische resten kunnen veroorzaken?
2. Wat is de ruimtelijke variatie in lithostratigrafische opbouw?		
3. Wat is de genese en ouderdom van de aardkundige eenheden?		

Tabel 8: Onderzoeksvragen landschappelijk booronderzoek (ABO nv, 2019)

Op basis van de resultaten van dit booronderzoek dient er bepaald te worden of en, indien ja, welke verdere stappen er ondernomen moeten worden naar vervolgonderzoek toe in uitgesteld traject (archeologisch booronderzoek, proefputten, proefsleuven, vrijgave,...)

5.2 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied bevindt zich Alfons Gossetlaan 30 in Groot-Bijgaarden (Figuur 40). Het onderzoeksgebied bestaat uit perceel 0076/00S000, die momenteel in gebruik is als industrieterrein bestaande uit twee gebouwen en verharding. Dit rapport behandelt een terrein van ca. 35.000m². Het onderzoeksgebied is ca. 16.151m². Het terrein is verhard met een geringe groene zone in het noordelijke gedeelte.

Figuur 40: Luchtfoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (ABO nv, 2019)

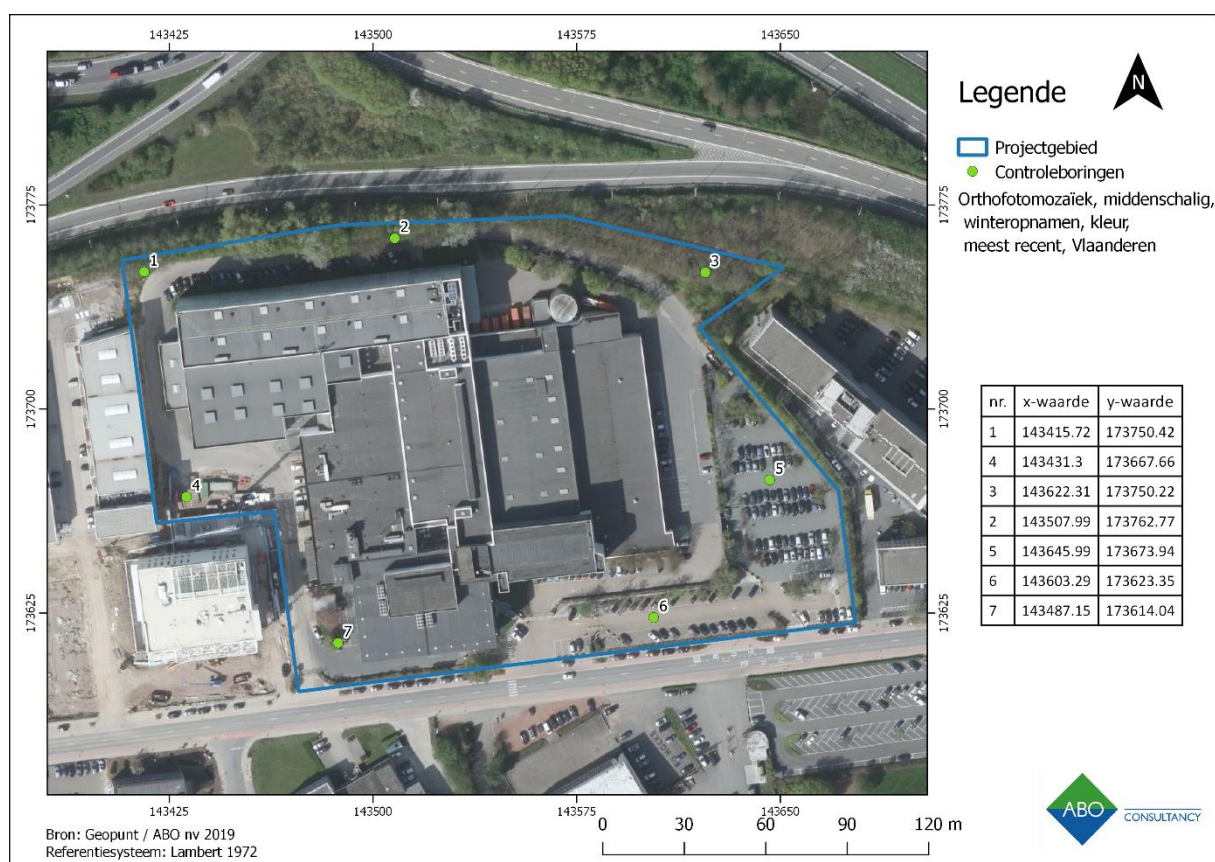

Figuur 41: Zicht op het onderzoeksgebied vanuit de zuidwestelijke hoek vanaf de Gossetlaan (Bron: ABO nv, 13/08/2019).

6 CONTROLEBORINGEN

6.1 ONDERZOEKSSTRATEGIE

De vraagstellingen kunnen potentieel beantwoord worden door middel van een landschappelijk bodemonderzoek aan de hand van controleboringen (Figuur 42). Ze hebben een minder grote impact op het bodemarchief dan landschappelijke profielputten. Het onderzoeksgebied is ca. 16.151m². Door de nog aanwezige bebouwing en bestaande nutsleidingen werd er voor 7 boringen gekozen. De boringen werden machinaal uitgevoerd door medewerkers van Geosonda nv op 8 augustus 2019 met een Geoprobe met een diameter van 7cm. Er werd geboord tot 200cm. De boringen werden gefotografeerd en digitaal geregistreerd conform de methodiek om bodems te beschrijven volgens de *FAO Guidelines for soil description*. De boorbeschrijvingen van de boorprofielen werden digitaal geregistreerd in Terra Index.

Figuur 42: Orthofoto met aanduiding van de uitgevoerde landschappelijke boringen (Bron: ABO nv 2018)

6.2 BESPREKING BOORSTATEN

Hieronder wordt de aangetroffen bodemopbouw besproken. Op het einde van dit hoofdstuk zullen deze boorprofielen geïnterpreteerd worden op basis van een terugkoppeling naar de ruimere landschappelijke context en de processen die mogelijk een impact hebben gehad op de ontwikkeling van de bodemopbouw ter hoogte van het onderzoeksgebied. De boringen zijn onder te brengen in 4 typeprofielen. Alle foto's en boorprofielen zijn in bijlage terug te vinden.

Boring 1 bestaat uit een Ap-C bodemsequentie (Figuur 43). De bruine Ap is ongeveer 25 cm dik en bestaat uit opgebrachte grond. De Ap bestaat uit een lemige laag die zwak tot sterk zandig is. Boven in de laag zijn vooral plantenresten aangetroffen. De C-horizont begint op een diepte van 25 cm-MV. Deze

horizont wordt afgewisseld met leem, zand en klei. Tussen 25 en 75 cm-MV is er colluvium aangeboord en is de laag zwak gley- en roesthoudend. Hieronder bestaat de licht geelbruine laag tot 100 cm-MV uit matig grof zand en silt. Tussen de 100 en 200 cm-MV is een kleiige laag aangetroffen die onderin sterk zandhoudend is.

Boring 2 toont een Aan-C bodemsequentie. Tot 1,5 m-MV is omgewerkte grond aangetroffen. De omgewerkte grond wordt afgewisseld van met zand en leem. Tussen 95 en 150 cm-MV is de opvullaag sterk grindhoudend. Pas vanaf een diepte van 1,5 m-MV is de moederbodem aangetroffen. Tussen 1,5 en 1,9 m-MV is er een colluviale laag aangetroffen die uit lichtbruin leem bestaat. Hieronder is de C-horizont sterk roesthoudend en zwak grindhoudend.

De grond ter hoogte van **boring 3** toont een Ap-B-C bodemsequentie (Figuur 45). De Ap bestaat uit donkerbruin leem dat sterk zandig is. Deze opgebrachte laag toont daarnaast resten baksteen. De B-horizont is tussen de 30 en 65 cm-MV aangetroffen en bestaat uit leem dat sterk zandig is. De laag toont spikkels roest en bestaat voornamelijk uit colluvium. De C-horizont begint vanaf een diepte van 65 cm-MV en bestaat uit lichtbruin leem dat zwak zandig is. Ook hier is tot minimaal 2 m-MV diep colluvium aangetroffen.

Ter hoogte van **boring 4** is een Ap-C bodemsequentie aangetroffen. De bruine Ap (70 cm dik) bestaat uit opgebrachte grond. Bovenaan bestaat de laag uit lemig zand (0 tot 40 cm-MV), onderaan bestaat deze uit zand en silt (40 tot 70 cm-MV). Onderaan zijn daarnaast resten beton en baksteen aangetroffen. Vanaf een diepte van 70 cm-MV is de C-horizont aangetroffen. Deze licht beigebruine horizont bestaat uit leem en wordt gekenmerkt door colluvium. Verder is de laag zwak gleyhoudend.

Ter hoogte van **boring 5** is voornamelijk opgebrachte grond aangetroffen tot 1 m-MV (Figuur 47). Deze aanvullaag wordt afgewisseld door leem en zand. Tussen de 5 en 55 cm-MV en 70 en 100 cm-MV is grind aangetroffen. Vanaf een diepte van 1 m-MV is de moederbodem aangeboord. Wederom wordt de C-horizont gekenmerkt door colluviaal materiaal.

Ter hoogte van **boring 6** is voornamelijk opgebrachte grond aangeboord tot 0,45 m-MV. Tot 0,5 m-MV zijn klinkers, zand en volledige stenen aangeboord. De laag tussen 5 en 20 cm-MV wordt gekenmerkt door stabiliseerzand. Vanaf een diepte van 0,45 m-MV is de moederbodem aangetroffen. Deze colluviale laag bestaat uit leem en is zwak zandig.

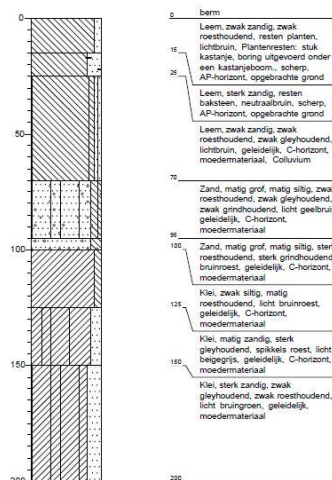
De bodem ter hoogte van **boring 7** bestaat uit een Ap, A, C bodemsequentie (Figuur 49). De kleiige Ap bestaat uit opgebrachte grond en is zwak roesthoudend. De brokkelige A-horizont komt tussen de 7 en 20 cm-MV voor en is lemig en sterk zandhoudend. Vanaf een diepte van ca. 20 cm-MV is de moederbodem aangetroffen. Deze wordt afgewisseld met lagen zand en leem. Tussen de 20 en 120 cm-MV is er colluviaal materiaal aanwezig.

Figuur 43: Boorprofiel van boring 1 (ABO nv, 6/8/2019)

Boring: 1

Datum: 6-8-2019
X: 143417,95
Y: 173750,84

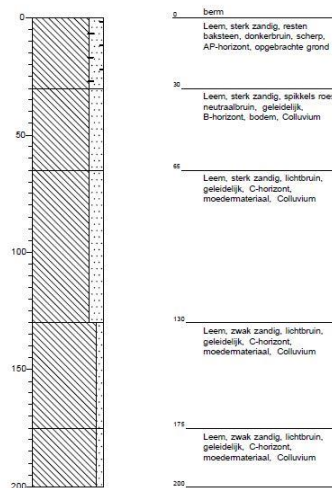
Figuur 44: Boortekening boring 1 (Bron: ABO nv, 2019)

Figuur 45: Boorprofiel van boring 2 (ABO nv, 19/11/2019)

Boring: 3

Datum: 6-8-2019
X: 143627,10
Y: 173732,12

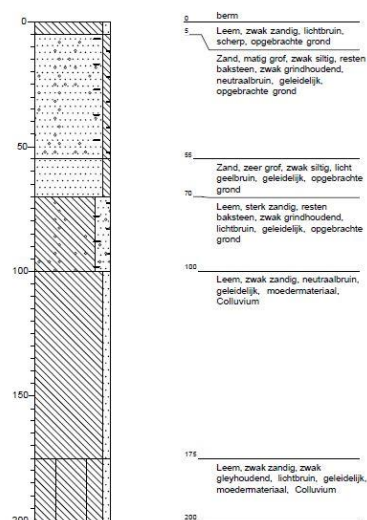
Figuur 46: Boortekening boring 2 (Bron: ABO nv, 2019)

Figuur 47: Boorprofiel van boring 5 (ABO nv, 19/11/2019)

Boring: 5

Datum: 6-8-2019
X: 143643,67
Y: 173695,57

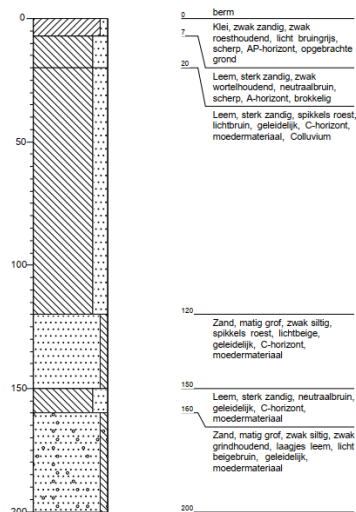
Figuur 48: Boortekening boring 5 (Bron: ABO nv, 2019)

Figuur 49: Boorprofiel van boring 7 (ABO nv, 19/11/2019)

Boring: 7

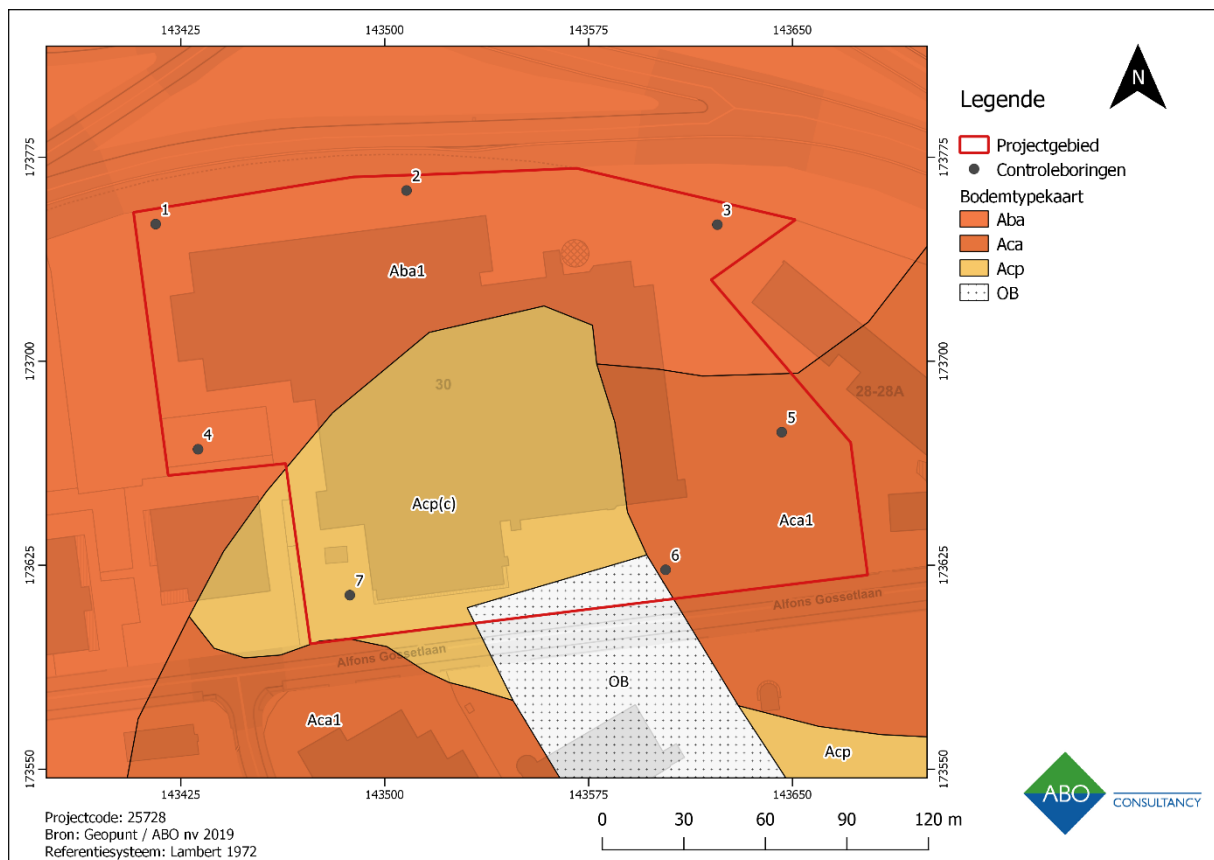
Datum: 6-8-2019
X: 143484,23
Y: 173618,58

Figuur 50: Boortekening boring 7 (Bron: ABO nv, 2019)

6.3 VASTGESTELD BODEMTYPE

De bodemkaart toont dat het onderzoeksgebied werd gekarteerd als bodemtype **Aba1**, **Acp(c)** en **Aca1** (zie 3.2.1.) (Figuur 51).

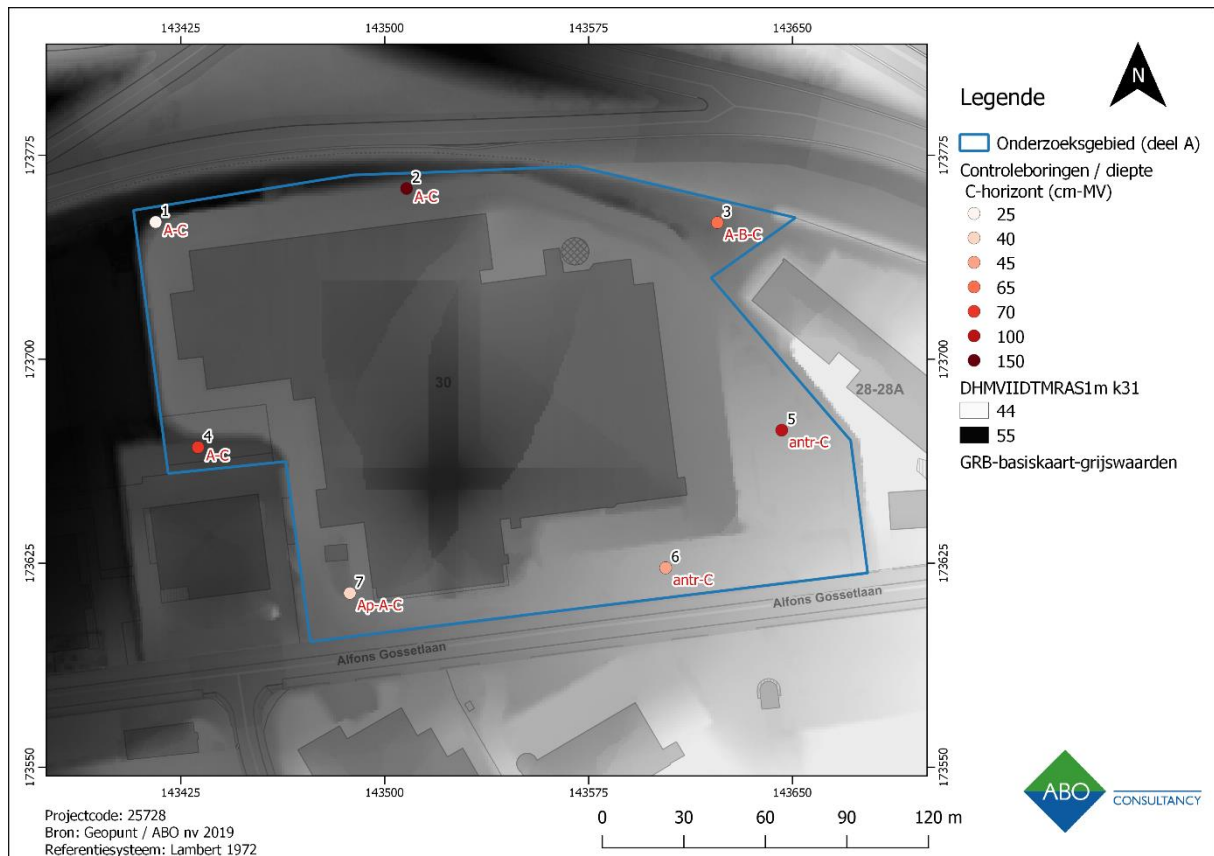

Figuur 51: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2019).

De controleboringen sluiten maar gedeeltelijk aan bij de gegevens van de bodemkaart (Figuur 52). De grond ter hoogte van *boringen 1, 2, 3 en 4* zijn gekarteerd als Aba1. Enkel bij boring 3 is een Ap-B-C bodemsequentie aangetroffen. Hier is de B-horizont inderdaad op minder dan 40 cm-MV diep aangeboord. Echter, bovenop deze B-horizont rust een opgebracht Ap-laag. Bij alle andere boringen rust de opgebrachte of omgewerkte laag direct op een laag colluvium die een natuurlijke afdekkingslaag van de onderliggende C-horizont is. Het verwachte bodemprofiel is hier grotendeels verdwenen door vermoedelijk antropogene ingrepen (afgraving). Echter, de C-horizont is wel bewaard gebleven.

Ter hoogte van *boring 7* (Ap-A-C) is geen begraven B-horizont tussen de 40 en 80 cm diepte aangetroffen. De lagen tonen ook geen gleyverschijnselen. Hier is het gekarteerde Acp(c) bodemtype niet aangetroffen.

Ook ter hoogte van boringen 5 en 6 is het verwachte bodemprofiel (Aca1) niet aangetroffen. In beide boringen is een opgebrachte grond bovenop het colluvium aangeboord. In deze leemgrond is de A- en B-horizont niet zichtbaar.

Figuur 52: DHM met de resultaten van de controleboringen (Bron: Geopunt / ABO nv, 2019).

6.4 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het booronderzoek wees uit dat de bodemopbouw ter hoogte van het onderzoeksterrein niet bewaard is gebleven. In de boringen werden de volgende bodemprofielen geregistreerd: Ap-C, Aan-C, Ap-B-C en Ap-A-C.

De oorspronkelijke bodemopbouw blijkt op het terrein gedeeltelijk verstoord te zijn bij boringen 1, 2, 4, 5, 6 en 7. In deze boringen is de bovengrond hoogstwaarschijnlijk verstoord door de aanleg van de bedrijfsgebouwen, waardoor de B-horizont weggegraven is. Onder deze opgebrachte en omgewerkte lagen is wel de C-horizont aangetroffen die bij alle boringen wordt gekenmerkt door colluviaal materiaal. Enkel in boring 3 is (een deel) van de B-horizont onder de opgebrachte Ap aangetroffen.

Op basis van de resultaten van het landschappelijke bodemonderzoek kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen:

- **Is de lithostratigrafische opbouw intact?** De lithostratigrafische opbouw is gedeeltelijk intact. Bij boringen 1, 2, 4, 5, 6 en 7 is de verwachte B-horizont niet meer aanwezig. De opgebrachte/omgewerkte grond rust hier direct op de C-horizont. Enkel bij boring 3 is een Ap-B-C-bodemsequentie aangetroffen. De Ap bestaat hier uit opgebrachte grond.
- **Komt deze overeen met de gegevens op de bodemkaart?** Nee, enkel in boring 3.
- **Welke horizonten kunnen worden waargenomen?** Een opeenvolging van een Ap-C, Aan-C, Ap-B-C en Ap-A-C.
- **Zijn er ontbrekende horizonten? Hoe kan dit verklaard worden?** Het terrein heeft mogelijk een gedeeltelijke afgraving/ophoging ondergaan in het verleden om het terrein te kunnen

egaliseren. Het bedrijventerrein is in gebruik vanaf de jaren 1979. Dit is een mogelijke verklaring voor de afwezigheid van de B-horizont.

- **Op welk niveau bevindt de grondwatertafel zich?** De grondwatertafel werd tijdens het onderzoek niet bereikt.
- **Wat zeggen de sedimenten over de waterhuishouding?** De bodems zijn zwak gleyig en vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dankzij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen.
- **Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig?** Er waren geen begraven bodems aanwezig.
- **Zijn er indicaties voor erosie?** Nee, er zijn geen indicaties voor erosie.

DEEL 2 CONCLUSIE

1 BESLUIT

1.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van de landschappelijke, archeologische en historische gegevens en het uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van het archeologische potentieel ter hoogte van het projectgebied.

Het projectgebied bevindt zich buiten een voorlopig of tijdelijk beschermde archeologische site, alsook buiten een vastgestelde archeologische zone in het industriegebied van Groot-Bijgaarden, ten oosten van het dorpscentrum. De ondergrond ter hoogte van het projectgebied wordt gekarteerd als OB, Acp(c), Aca1 en Aba1. Dit zijn voornamelijk zwak gleyige gronden op leem met begraven textuur B horizont beginnend tussen 40 en 80 cm diepte en zwak gleyige leemgronden met textuur B horizont en A horizont op minder dan 40 cm. De mogelijk aanwezige B-horizont zorgt voor een goed bewaringspotentieel voor pre-Middeleeuwse sporen en vondsten.

Archeologische vondsten in de omgeving indiceren menselijke aanwezigheid tijdens de steentijd, de late middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Op het projectgebied zelf bevindt zich geen vermelding uit de Centrale Archeologische Inventaris. De focus van de vondsten ligt tussen 600m en 1.000m ten rondom het projectgebied, in de dorpscentra van Groot-Bijgaarden, Zellik en Overiette (Ganshoren) in de vorm van een motte, pachthoeves en een religieus gebouw. Binnen de genomen totale bufferafstand zijn volgens de CAI vondstenlocaties uit de middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Twee locaties met Romeinse vondsten liggen net buiten de perimeter ten zuidwesten van het projectgebied. De gegevens van de 'Archeologische atlas' van BruGIS spreekt bijkomend nog van een losse vondstmelding ten zuidoosten van het projectgebied, op ca. 800m afstand. Het gaat om een geretoucheerde kling in silex op de site 'Hunderenveld'. In de directe omgeving werden sinds het Erfgoeddecreet geen noemenswaardige archeologische ingrepen in de bodem uitgevoerd die relevant zijn voor het projectgebied.

Volgens het historisch kaartmateriaal en recentere topografische kaarten en luchtfoto's (tussen 1712 en 2007) evolueerde het projectgebied geleidelijk aan van landbouwgebied naar de locatie voor een bedrijfsgebouw vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw.

1.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het archeologische potentieel van het projectgebied wordt als gering beschouwd vanwege de gemiddelde CAI-meldingen, de recente steentijdvondsten, de gradiëntzone vanuit de een lokale vallei van de Maal- en Molebeek, de lange menselijke occupatie in Groot-Bijgaarden en de aangetoonde verstoorde zones op deelproject A. De landschappelijke ligging en waterrijke ondergrond kent wel een hoger potentieel voor steentijdsites (alluviale site opklappend noord en zuidwesten toe). Tot op vandaag werden reeds enkele losse steentijdvondsten ten noordwesten en zuidoosten van het projectgebied aangetroffen (data CAI en BruGIS). De CAI toont vooral sites in de ruime omgeving vanaf 3km ten noorden. Aangezien het tracé tussen Groot-Bijgaarden en de tiendenhoeve reeds in pre-18de-eeuwse perioden werd gebruikt als verbindingsweg, is de kans op het aantreffen van vondsten uit latere perioden eveneens niet onbestaande.

Op basis van de bureaustudie en de geanalyseerde archeologische data wordt het potentieel als eerder gering ingeschat. Er worden voornamelijk sporen vanaf de middeleeuwen verwacht. De geplande werken op deel A zullen bijkomende verstoring van het archeologisch potentieel teweegbrengen gezien het projectgebied reeds verhard en bebouwd is en deze constructies verwijderd zullen worden. De geplande werken in deel B zullen een grotere bijkomende verstoring van het archeologisch potentieel teweegbrengen gezien dit gedeelte onverhard en onbebouwd is vanaf zeker het einde van de 19de eeuw tot nu.

Het doel van dit onderzoek is drieledig. Ten eerste wordt er op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande werken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het historisch, archeologisch en landschappelijk onderzoek (hst. 3 en 4) blijkt dat het projectgebied bestaat uit een gedeelte van de historisch verbindingsweg tussen Groot-Bijgaarden, een tiendenhoeve en uiteindelijk Brussel. Het terrein is een gradiëntzone opklimmend vanuit de valleien van de Maal- en Molenbeek in het oosten. Hierdoor is er een hoogteverschil van ca. 50m-TAW ten opzichte van de vallei (oosten) en de natuurlijke hellingen (noordwesten en zuidoosten). De bodemtypes ter hoogte van het projectgebied zijn allen (zwak gleyige) leembodems met een (begraven) textuur B-horizont.
- 2) In de toekomst zal op deel A ca. 54% van de bestaande bebouwing gesloopt worden. De bestaande asfalt- en klinkerverharding zal tijdens deze sloopfase eveneens uitgenomen worden (ca. 16.151m²). De maximale ingreep voor de sloop wordt geraamd op 1m-MV, met een lokale verdieping tot 1,5m-MV voor de kruipkelder (vanwaar de diepte niet voor 100% kon vastgesteld worden). De uitname van de verharding en compactie zal een maximale ingreep inhouden van 1m-MV. In de toekomst zal in deel B een parking, openbare wegenesis en infiltratiebekken voorzien worden. De aanleg van de parking en openbare wegenesis zal een maximale ingreep van 1m-MV inhouden. De maximale ingreep voor het infiltratiebekken wordt geraamd op 1,5m-MV.
- 3) Het archeologisch potentieel is redelijk gering. Op basis van de CAI, de landschappelijke ligging, de historische kaarten en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de directe omgeving worden er sporen verwacht vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd. Door de topografische ligging en de aangetroffen vondsten mag een steentijdpotentieel niet uitgesloten worden. De initiatiefnemer plant de sloop van 54% van de bestaande gebouwen en de uitname van alle bestaande verharding in deel A en de aanleg van een parking, openbare wegenesis en infiltratiebekken in deel B. Deel A is zoals gezegd reeds bebouwd en voorzien van verharding waardoor er reeds een gemiddelde graad aan verstoring van het archeologisch bodemarchief bestaat. De verstoring in deel B is onbekend. De cartografische en iconografische bronnen tonen geen bebouwing of inname van het terrein, echter recente bouwprojecten in de directe omgeving kunnen mogelijk een verstoring veroorzaakt hebben. De aard van een dergelijke verstoring kon door de bureaustudie niet aangetoond worden.

Omdat met de geplande werken nieuwe bodemverstoringen zullen plaats vinden, zal het archeologisch bodemarchief aangeraakt worden en is gezien de landschappelijke en archeologische assessment een geringe maar niet onbestaande potentiële kenniswinst voor de werken aan **deel B** waardoor er aldus gepleit wordt voor **bijkomend vooronderzoek** van dit gedeelte van het projectgebied. Het terrein zal vooreerst een landschappelijk bodemonderzoek ondergaan, optioneel gevolgd door een verkennend/waarderend bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek.

Omdat de werken zich in deze fase beperken tot de sloop van de bestaande gebouwen tot juist onder het funderingsniveau, beperken de bodemverstoringen zich in voordien mogelijke ongerepte bodemarchief zich tot een minimum. Voor de sloop van de bestaande gebouwen is de kans op wetenschappelijke kennisvermeerdering aldus klein. Omdat in deze fase enkel de bestaande gebouwen gesloopt worden en de bestaande verharding uitgenomen wordt en er aldus geen of zeer minieme nieuwe bodemverstoringen zullen plaats vinden, geeft een kosten-baten analyse als resultaat dat verder archeologisch onderzoek niet aan te raden is en wordt er aldus gepleit voor een **vrijgave van het deel A**. Deze vrijgave geldt enkel voor de werken beschreven in deze archeologienota en de bijhorende stedenbouwkundige vergunning, voor andere werken op het studiegebied moet de analyse herbekeken worden. Vanwege de vrijgave moet er aldus geen programma van maatregelen opgesteld worden voor deel A.

Nogmaals, deze vrijgave geldt enkel voor de werken beschreven in deze archeologienota en de bijhorende stedenbouwkundige vergunning, voor andere werken op het studiegebied moet de analyse herbekeken worden. De potentiële archeologische kenniswinst moet opnieuw geëvalueerd worden bij een volgende fase in het Masterplan wanneer er definitieve toekomstplannen voorhanden zijn.

2 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		23 december 2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		23 december 2019
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		23 december 2019

3 BIBLIOGRAFIE

Kaart van Villaret, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Sint-Mande (France), CH 292, uitgegeven in 1745, schaal 1:14.400.

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).

Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven in 1846-1854, schaal 1:20.000.

Atlas Cadastral parcellaire de la Belgique de Zoutleeuw, Philippe-Christian Popp, uitgegeven in 1842-1879, schaal 1:5000.

Geopunt Vlaanderen, Orthofoto's 1971, 1988, 2002, *De Belder 19, Kinrooi* [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 5 maart 2019)

Cartesius, Topografische kaarten 1873, 1939, *De Belder 19, Kinrooi* [online], <http://www.cartesius.be> (geraadpleegd op 5 maart 2019)

Agentschap Onroerend Erfgoed. (2011). Onze-Lieve-Vrouwekapel en drie grafstenen. *Inventaris Onroerend Erfgoed*. <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/206942>. Geraadpleegd 28 maart 2019

Agentschap Onroerend Erfgoed. (2013). Signaal van Zellik naar ontwerp van Jacques Moeschal. *Inventaris Onroerend Erfgoed*. <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/215264>. Geraadpleegd 28 maart 2019

Agentschap Onroerend Erfgoed. (2019). Groot-Bijgaarden. *Inventaris Onroerend Erfgoed*. <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121397>. Geraadpleegd 28 maart 2019

Antrop, M., Van Eetvelde, V., Janssens, J., Martens, I., & Van Damme, S. (2002). *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest* (No. versie 6.1.). Gent: Universiteit Gent - Vakgroep Geografie.

BruGIS. (z.d.). *BruGIS*. <https://mybrugis.irisnet.be/brugis/#/>. Geraadpleegd 28 maart 2019

Gullentops, F., & Wouters, L. (1996). *Delfstoffen in Vlaanderen* (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.). Brussel.

Gysseling, M. (1960). *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland vóór 1226*. Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek.

Louis, A., & Tavernier, R. (1957). *Verklarende tekst bij het kaartblad Anderlecht 87 E*. Gent: Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw.